

Vapaa Ajattelija

3/2007

**Ateismin aalto Yhdysvalloissa
Seurakuntalehtien ilmaisjakelu
ET-opetuksen historiaa
Uskonnollinen täysi-ikäisyys 15 vuotta**

Vapaa-ajattelijain liitto ry.

Pääkirjoitus

Seitsemän jeesusta mielisairaalassa

Ihmisaivot kykenevät hyvin todellisen tuntuisiin harha-aistimuksiin ja harhaluuloihin. Selvimmin tämä käy esille erilaisissa mielisairauksissa ja hallusinogeenien kuten LSD:n tai meskaliinin käytössä. Biologi ja humanisti **Lewis Wolpert** kertoo kirjassaan ”Six impossible things before breakfast” skitsofreenikoiden ja aivovauriopotilaiden harhoista. Eräs potilas oli varma että hän on venäläinen shakkimestari – siitä huolimatta ettei osannut lainkaan shakkia tai venäjää. Hänen selityksensä oli, että hänet oli hypnotisoitu unohtamaan venäjän kielen taitonsa.

Monet harha-aistimukset ovat luonteeltaan uskonnollisia. LSD:n terapeuttisia vaikutuksia tutkinut **Timothy Leary** kertoo LDS kokeilustaan: ”Se oli eittämättä elämäni syvin uskonnollinen kokemus.” Monet skitsofreenikoiden harhoista ovat luonteeltaan uskonnollisia, eikä olekaan harvinaista, että samalta mielisairaalaosastolta löytyy useampi kuin yksi ”Jeesus”.

On kuitenkin oleellista ymmärtää, että psykoosi niin LDS:n kuin skitsofreniankin seurauksena ei muuta aivojen rakennetta vaan ainoastaan niiden dynaamista toimintaa. LSD on vain pieni molekyyli, itsessään kyvytön luomaan mitään harhakuvitelmia. Se voi aiheuttaa tällaisia kokemuksia vain kun harhat mahdollistavat hermoverkot ovat jo valmiiksi olemassa aivoissa. Tämä tarkoittaa, että sopivissa olosuhteissa voi samantapaisia harhoja syntyä aivan normaaleiden ihmisten aivoissa – hermoverkot kaikkien ihmisten aivoissa omaavat valmiuden niin harha-aistimuksiin kuin harhaluuloihinkin.

Monelle uskonnolliselle henkilölle kokemukset jumalan tai enkelien läsnäolosta tai puheesta ovat merkittävä peruste uskolle. Uskonnoissa aistiharhojen syntyä vielä edesauttavat moniin uskontoihin kuuluvat nälkä (paasto), sensorinen deprivatio (hiljentyminen), musiikki (virret) ja kiihtyneet tunteet (hurmos).

Aivotutkijat pystyvät nykytekniikalla saamaan jo karkean kuvan siitä, miten uskonnolliset harhat syntyvät aivoissa. Tutkija **Bob Holmesin** artikkeli ”Jumalaa etsimässä” 21.4.2001 *New Scientist* -lehdessä kertoo Tiibetiläisten munkkien aivojen tutkimisesta magneettikuvauksella. Samalla hetkellä kun meditoivat munkit kokivat yhtyvän maailmankaikkeuden kanssa, heidän aivoissaan kytkeytyi pois päältä pääläenlohko – osa, joka on vastuussa ihmisen identiteetin tunteesta. Toiset tutkijat eivät rajoitu tarkkailemaan. Esimerkiksi **David Walonick** ja **Michael Persinger** ovat tutkineet aivojen ohimolohkon stimulaatiota vaihtuvilla magneettikentillä ja saaneet aikaan koehenkilöillä niin hallusinaatioita kuin uskonnollisia kokemuksiakin.

Näyttääkin siltä, että ihmisen aivobiologian kannalta uskonnollisuus on normaali olotila, jokaiseen aivoon koodattu mahdollisuus. Aivojen tuottamat mystiset kokemukset ja harhat ovat syy siihen, että uskonnollisuus on vielä tänäkin päivänä yleistä huolimatta luonnontieteiden voittokulusta ja uskontojen oppien ristiriitaisuudesta.

Uskonnollisten kokemusten alueelle laajeneva aivotutkimus kuitenkin ehkä osaltaan auttaa luonnontieteellisen maailmankuvan juurtumista. Mystisen harha-aistimuksen kokeva ihminen ajattelee helposti, että hän on joko hullu tai sitten jumala todella puhui hänelle. Kukaan ei toki halua olla hullu, joten monet valitsevat jälkimmäisen selityksen elleivät tiedä oikeasta selitysmallista – että harha-aistimukset kuuluvat normaaliin ihmisluontoon.

Robert Brotherus

Vapaa Ajattelija

3 - 2007

Ateismin aalto Yhdysvalloissa s. 4

Yhdysvalloissa on noussut suoranainen ateistinen herätysliike. Erilaisia internet-sivuja sekä foorumeita syntyy kuin sieninä sateella.

Seurakuntalehtien ilmaisjakelu s. 8

Eduskunnan oikeusasiamies ja perustuslakivaliokunta ovat eri mieltä siitä, pitäisikö seurakuntien ilmaislehtiä saada jakaa kotitalouksiin, jos vastaanottaja ei niitä halua.

Kommunisti, fasisti, muslimi s. 11

Pentti Niskanen

Elämäkatsomustieto ”oikeuden ja kohtuuden” tiellä s. 12

Opetushallituksen elämäkatsomustiedon ylitarkastajat Pekka Elo ja nyt jo eläkkeellä oleva Jaakko Linnankivi pohtivat elämäkatsomustiedon opetuksen tilaa suomalaisessa koulujärjestelmässä ennen uuden uskonnonvapauslain vuomaantuloa vuonna 2003.

Pääsihteeriltä s. 17

Uskonnollinen täysi-ikäisyys 15-vuotiaille s. 18

Vapaa-ajattelijat ja humanistit ovat tehneet opetusministeriölle yhteisen aloitteen uskonnollisen täysi-ikäisyyden laskemisesta nykyisestä 18 vuodesta 15 vuoteen.

Teuvonneuvo s. 20

Sisällissota, kirkko ja punaiset s. 22

Arkkipiispa Jukka Paarma ilmoitti äskettäin, että kirkko aikoo selvittää suhteensa sisällissodan aikaisiin tapahtumiin ja punaisten kohteluun sodan aikana. Kirkko on alkanut myös siunata jälkikäteen sisällissodassa tapettuja punaisia, joita kirkko ei tuolloin hyväksynyt ”siunattuun maahan”.

Uutisia s. 24

Näkökulma s. 26

Keskustelua s. 28

Kuvassa oikealla Edvin Laine ohjaa elokuvaa *Täällä Pohjantähden alla*. Työn alla kohtaus, jossa punaiset ovat antautuneet saksalaisille ja valkoisille joukoille Lahdessa. Kuva: Työväen Arkisto.

Kannen kuva: Robert Brotherus

VAPAA AJATTELIJA 3/2007

Believe in God?
We Can Fix That
www.RationalResponders.com

Brian Sapient

Ateismin uusi aalto Yhdysvalloissa

Bushin hallinnon ja kristillisten piirien kasvaneen vallan myötä Yhdysvalloissa on noussut suoranaisten ateistinen herätysliike. Erilaisia internet-sivuja sekä foorumeita syntyy kuin sienä sateella. Taustalla on aitoja epäkohtia, jotka selittävät monen uuden aallon ateistin suoranaisten vihan.

Äänekkäin ateistiryhmä on reilun vuoden ikäinen Rational Response Squad, joka on kolmen nuoren philadelphialaismiehen, **Brianin, Miken ja Rookin** luomus. Kaikki jakavat uskonnollisen lapsuuden ja myöhemmän kääntymyksen epäilyn kautta ateismiin. Nyt 24-vuotias Rook opiskeli vielä 16-vuotiaana tullakseen katoliseksi papiksi!

Brian, joka käyttää ”taiteilijasukunimeä” **Sapient**, on selkeästi RRS:n keulahahmo. Ryhmä sai hiljattain lahjoituksena käyttöönsä omakotitalon, josta käsin he toimintaansa harjoittavat.

Muutenkin ryhmä toimii kokopäivätoimisesti, ilmeisesti täysin lahjoitusten varassa. RRS:lla on muun muassa oma radio-ohjelma, jossa on vierailut niinkin arvovaltaisia tahoja kuin **Richard Dawkins** ja **Sam Harris**. Ryhmä on siis perustettu Philadelphiassa, mutta sittemmin uusia haaroja on syntynyt ympäri Yhdysvaltoja.

YouTuben kautta kuuluisuuteen

RRS nousi kotimaassaan valtakunnanjulkisuuteen järjestämällä joulun alla alkaneen Blasphemy Challenge -tempauksen (ks. *Vapaa Ajattelijä* 1/2007, s. 25). Ihmisiä, etenkin nuorisoa, pyydettiin kuvaamaan ja laittamaan YouTubeen video, jossa he kieltävät pyhän hengen. Tämähän on Raamatun mukaan ainoa synti, jota ei anneta anteeksi ja näin ollen siitä joutuu helvettiin.

Palkintona pyhäinhäväistyksestä saa DVD:nä **Brian Flemmingin** ohjaaman elokuvan *The God Who Wasn't There*, joka kyseenalaistaa Jeesuksen olemassaolon. Myös Flemming on entinen uskovainen ja elokuvansa lopussa hän käy tapaa massa entistä rehtoriaan kristillisessä koulussa esittäen tälle erittäin vaikeita kysymyksiä. Rehtori polttaa lopulta päreensä täysin ja Flemming päättää elokuvan menemällä kirkkoon ja kieltämällä siellä pyhän hengen. Tästä siis syntyi idea Blasphemy Challenge -kampanjalle.

Toukokuun alussa RRS:n Brian Sapient ja Kelly osallistuivat

RRS-aktivisti Kelly väitteli toukokuun alussa uskovaisten kanssa ABC-televisioyhtiön *Nightline*-ohjelmassa jumalan olemassaolosta.

Kuvat: Rational Response Squad

ABC-televisioyhtiön *Nightline*-ohjelman "Onko jumala olemassa?" -keskusteluun, jossa he väittelivät uskovaisia edustaneiden **Kirk Cameronin** ja **Ray Comfortin** kanssa. Ohjelmassa viimeksi mainittujen piti todistaa jumalan olemassaolo tieteellisesti turvautumatta Raamattuun, mutta kuten arvata saattaa, pyhä kirja oli kovasti debatissa esillä, eikä tieteellisiä todisteita tietenkään ilmaantunut.

Uskovaiset keksivät tämän pahasti hävityn väittelyn tiimoilta mielestään hauskan vastavedon Blasphemy Challengelle. He pyysivät ihmisiä kuvaamaan videon, jossa kielletään Brian Sapientin sekä RRS:n olemassaolo "todisteiden puuttuessa". Brian itse oli tietenkin ensimmäisiä, joka otti usko-

Larry perheineen lähettää metalliterveisii Suomeen

vaisten haasteen vastaan ja kielsi videolla olemassaolonsa.

Rationaalisuudella uskontoja vastaan

Toinen uusi ateistijärjestö on Jacksonvillesä asuvan 30-vuotiaan perheenäidin **Jennifer "Star" Umbehantin** viime tammikuussa perustama Rational Atheists. Starillakin oli uskonnollinen lapsuus, mutta eräät kovat kokemukset saivat hänet nopeasti epäilyn tielle (ks. http://rationalatheist.com/Articles/reason_atheist.htm).

Star kertoo, ettei hän saa kristityiltä suoranaisia tappouhkauksia, mutta kuitenkin useita

sähköposteja, joissa hänelle lupailaan helvetin liekeissä palamista. Starin äiti on myös erittäin vihainen tyttärelleen, koska tämä kasvattaa lapsensa ilman turvautumista jumalaan. Lisäksi tuttavat ja naapurit näyttäisivät välttelevän Starin perhettä tietäen heidän olevan ateisteja. Tämä ei ole ihme, sillä tutkimusten mukaan ateistit ovat Yhdysvalloissa vähiten luotetuin ja syrjityin ryhmä (ks. http://rationalatheist.com/Discrimination/atheist_discrimination.html).

– Taatusti tässä maassa syrjitään ateisteja. Mutta olemmeko yhtä oikeutettuja tuskassamme ja pettymyksessämme kuin muiden vähemmistöjen edustajat? Minä henkilökohtaisesti en ole koskaan

Star Umbehant

saanut tappouhkauksia eikä minua ole yritetty tappaa, mutta eikö tämä olisi vain häirinnän huippu? Ja jos minuun kohdistettu häirintä ei yllä tähän, onko minulla todella syytä valittaa? Helvetti soikoon, totta kai on! Minulla ei tietty ole monta sukupolvea 'orjia' esivanhempinani, mutta kuitenkin kansana meillä on monta sukupolvea, jotka ovat olleet uskonnon orjia. Kun takana on tuhansia vuosia uskonnollista kidutusta, alistamista ja indokrinaatiota, on varmasti paikallaan, että tuntee hieman hyvää mieltä skeptisyydestäkin. Star kertoo.

Hän lisää, että häneen sivusilmin luodut pahat katseet, mutinat ja välttelet eivät tunnu hyvältä. Ja uskovaiset ystävät kertovat hänelle toistuvasti, kuinka siunattuja he itse lapsineen uskossaan ovat. Tämä saa ateistiäidin raivon valtaan.

Starilta on myös kysytty, eikö "rationaalinen" ole ateismin yhteydessä turha määre, mutta hän on jyrkästi eri mieltä. Star on näet havainnut, että läheskään kaikki ateistit eivät ole skeptisiä ja rationaalisia (ks. tarkemmin http://rationalatheist.com/Articles/what_is_atheism.html ja erityisesti osio "what is rational atheism").

Syrjintään liittyen Star tokaisee sattuvasti, että "kristityille opetetaan nimenomaan heidän olevan

tässä maassa syrjittyjä – että he ovat yksin susien joukossa. Mutta ainoa, mitä minä näen, on lamppaita".

Lisätietoa jutussa mainituista tempauksista ja henkilöistä löytyy muun muassa seuraavista internetosoitteista:

<http://www.thegodmovie.com/>
<http://www.myspace.com/brianflemming>
<http://www.rationalresponders.com/>
<http://www.myspace.com/rationalresponse>
<http://www.blasphemychallenge.com/>
<http://www.youtube.com/watch?v=i7QVbJnSPQE>
<http://www.myspace.com/kellym78>
<http://www.myspace.com/rookhawkins>
<http://www.myspace.com/briansapient>
<http://www.myspace.com/leftoflarry>
<http://abcnews.go.com/Nightline/story?id=3130360&page=1>
<http://www.youtube.com/watch?v=D-rKiGJrcNw>
<http://www.youtube.com/watch?v=9InFobYIsF4>
<http://www.youtube.com/watch?v=bMzVZuSQU9Q>
<http://www.myspace.com/starlitexprss>
<http://www.myspace.com/rationalatheists>
<http://rationalatheist.com/>

Uskomattomia kauhutarinoita

Appalakkien vuoristosta

Karmivimmat kokemukset tulevat richmondilaiselta **Larryltä**, joka vasemmistolaisena on voimakkaasti **Bushin** vastainen ja käyttääkin RRS:ssa ja MySpacessa nimeä ”**Anti-Theocon LeftOfLarry**”. Hän sattuu pitämään suomalaisesta hevimetallista, kuten edellisellä aukeamalla olevasta perhekuvastakin näkyy.

– Kuten tiedät, Bush pääsi valtaan tämän maan hyvin rahoitetun kristillisen oikeistoliikkeen avulla. Maassamme on monia ihmisiä, jotka ovat niin uskonnon sokaisemia, etteivät he kykene näkemään todellisuutta. Henkilöt kuten juuri äskettäin kuollut **Jerry Fallwell** ja **Pat Robertson** ovat niiden joukossa, jotka propagoivat virheellistä moraalista käsitystä, jonka mukaan Raamattu on jumalan sana ja kaiken pitäisi seurata sen viitoittamalla tiellä, Larry harmittelee.

Larrya on eniten raivostuttanut se, miten kristillinen oikeisto vaatii itselleen moraalista auktoriteettia erittäin kapeasti määriteltyjen ja vailla tarkoitusta olevien raamatunlauseiden perusteella.

– Juuri tämän vuoksi kysymykset kuten abortti ja homojen oikeudet kuuluvat niihin, joita vastaan suurin osa uskovaisia tässä maassa äänestää. Ja tämän takia olemme tällä hetkellä sellaisen sekasotkun kourissa kuin olemme.

Larryn lähipiiristäkin löytyy tapaus, joka muistuttaa elämää taliban-hallinnon aikaisessa Afganistanissa. Larry oli tavannut nuoren naisen, jonka kanssa hän on pian avioitumassa, Virginian osavaltion pääkaupungissa Richmondissa, jonne tämä oli paennut Appalakkien vuoristoon kuuluvasta Lounais-Virginiasta. Alue on äärimmäisen köyhää maaseutua ja siellä asuvat Yhdysvaltain uskonnollisimmat protestantit.

– Hänen perheensä on erittäin uskonnollinen. Mutta kun hän oli kahdeksanvuotias, hänen isäpuolensa alkoi käyttää häntä seksuaalisesti hyväkseen ja tätä jatkui kaksi vuotta, siihen asti kun tyttö täytti 10 vuotta. Hän oli kertonut ”oikeamieliselle” äidilleen asiasta kahdesti, mutta äiti suuttui. Kun ystäväni lopulta ymmärsi, ettei tällainen ole normaalia, hän kertoi asiasta viranomaisille. Nämä pidättivät isäpuolen, mutta ystäväni äiti syytti tyttöä aviomiehen pois ajamisesta. Äiti jopa syytti tyttöä tahallisuudesta, ympäri taloa harrastetusta ”liehittelystä” vihjaten, että tämä vain sai mitä pyysi. Tämä on juuri sitä ”moraalista” käyttäytymistä, jota nämä ihmiset harrastavat – mielestäni totaalisen sairasta touhua, Larry kertoo.

Mutta tässäkin ei vielä ollut kaikki. Samaan

aikaan myös tytön oikean isän isä (hänen oikea isänsä oli jättänyt perheen) oli ehdistellut häntä seksuaalisesti. Kukaan ei kuitenkaan uskonut tyttöä.

– Tyttö oli ajoittain otettu huostaan kunnes täytti 15 vuotta ja hän muutti takaisin kotiin. Silloin hänen enonsa alkoi raiskaamaan tyttöä – kyllä vaan, eno – ja hän tuli raskaaksi. Kun tytön isoäiti sai asian selville, hän hakkasi tätä julmasti saadakseen aikaan keskenmenon, koska ’abortit’ ovat tietysti jumalan tahtoa vastaan. Eli arvatenkin on oikeamielisempää hakata joku melkein kuoliaaksi, jotta raskaus keskeytyisi.

– Jälleen kerran tyttö lähti kotoaan ja oli valtion hoivissa, kunnes täytti 18 vuotta. Silloin hän karkasi ja muutti Richmondiin, Larry jatkaa kertomustaan.

Ennen Larryn tapaamista lapsena melkoisesti kaltoin kohdeltu nuori nainen ajautui onnettomiin miessuhteisiin, synnytti neljä lasta ja yritti pärjätä heidän kanssaan yksinhuoltajana miten taisi. Tavattuun Larryn nainen ryhdistäytyi, suoritti lukion iltakoulussa ja on nyt suuntautumassa työuralle. Larryn ansiosta hän on myös tajunnut, ettei uskonnollinen fundamentalismi ole muuta kuin naamion taakse kätkeytä vallankäyttöä.

– Tytön perhe on paraatiesimerkki konservatiivisesta Amerikasta – tämä oli moraalisesti oikeamielinen perhe, jolla on äärimmäisen uskonnolliset vakaumukset. Suurin osa raiskauksista, seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja lasten pahoinpitelyistä tapahtuu arvaattekos missä? Kyllä vaan, niissä osissa maatamme, jotka ovat kaikkein uskonnollisimpia. Tämä tekee minut sairaaksi, Larry sanoo.

Hän pitää uskonnollista fundamentalismia vaarallisena, eikä siitä hänen mukaansa seuraa mitään hyvää yhteiskunnalle.

– Varmaan mietitte, miksi tässä maassa esiintyy niin paljon tietämättömyyttä. Syy on uskonnossa; lapsia syntyy jatkuvasti ja heille kaikille opetetaan vain ja ainoastaan uskonnollista fundamentalismia – meillä on jopa nykyään yliopistoja, joissa opetetaan biologiaa ja tiedettä kreationistis-fundamentalistisesta näkökulmasta. Asun noin tunnin ajomatkan päässä Liberty Universitystä (Jerry Fallwellin johtama kreationistiyliopisto). Maassamme on yhä enemmän ja enemmän lapsia, joita koulutetaan kotona (aivopesua ja indoktrinaatiota). Tämä on todella surullista, Larry toteaa.

Larryn traaginen kertomus osoittaa selvästi, että ateismin uusi aalto Yhdysvalloissa on syntynyt aitojen epäkohtien pohjalta ja on enemmän kuin tervetullut. Toivoo sopii, että uusia järjestöjä perustettaisiin vielä lisääkin.

Jussi K. Niemelä

*Kirjoittaja on tietokirjailija ja vapaa toimittaja.
<http://www.myspace.com/jussikniemelä>*

Seurakuntalehtien ilmaisjakelu – Oikeusasiamies ja perustuslakivaliokunta vastakkain

Eduskunnan oikeusasiamies päätti kesällä 2006, ettei seurakuntien ilmaislehtiä saa jakaa kotitalouksiin, jos vastaanottaja ei niitä halua. Perustuslakivaliokunta taas katsoi, ettei uskonnollista viestintää pidä rajoittaa, koska se on perustuslain erityissuojelussa. Mistä kiistassa oikein oli kyse ja miksi kaksi maan tärkeintä laillisuusvalvojaa oli asiasta eri mieltä?

Perustuslakivaliokunnan tärkein tehtävä on tutkia lakiesitysten perustuslainmukaisuutta. Lausunnoillaan valiokunta konkretisoi perustuslain pykälää sananvapaudesta, kirjesalaisuudesta ja niin edelleen.

Lakiesitysten osalta valiokunta on maan ylin perustuslain tulkitsija: valiokunta esimerkiksi määrittelee mikä on 'uskonnonharjoitusta', johon kukaan ei ole velvollinen osallistumaan vastoin vakaumustaan.

Päätehtävänsä lisäksi perustuslakivaliokunta muun muassa käsittelee Eduskunnan oikeusasiamiehen (EOA) vuosikertomuksen. Tulkintaoikeutta sillä ei ole kuitenkaan siitä, onko EOA ollut oikeassa vai väärässä. Se ei voi ottaa sitovaa kantaa.

Eduskunnan oikeusasiamies (EOA) on valtioneuvoston oikeuskanslerin kanssa maan ylin ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien laillisuusvalvoja. Kuka tahansa voi kannella oikeusasiamiehelle, jos katsoo jonkun julkisen vallan toiminnan olleen lainvastaista. Erityisesti oikeusasiamies valvoo perustuslain takaamien perusoikeuksien, muun muassa uskonnonvapauden, toteutumista.

Oikeusasiamieskin on siis perustuslain tulkitsija.

Yksittäisiin lakiesityksiin EOA ei voi puuttua, ellei lainsäätäjät erikseen pyydä EOA:n lausuntoa. EOA:n kanta on sitova viranomaisia kohtaan.

On mahdollista, että näiden kahden toimijan tulkinnat ovat ristiriitaisia. Perustuslakivaliokunta on poliittinen toimielin, joka ei voi antaa lausuntoa siitä, onko viranomaisen toiminta ollut perustuslainmukaista. EOA voi sen tehdä.

Valtionkirkkojen lehdet

Valtionkirkot ovat osa "julkista valtaa" eli siis rinnastuvat kuntiin ja valtion laitoksiin. (Itse asiassa tätä voi pitää valtionkirkon määritelmänä.) Tästä seuraa, että oikeusasiamies voi ottaa evankelisluterilaisen papin ratkaisuihin kantaa samoin kuin muun muassa kunnan virkamiesten tekemisiin. Sen sijaan oikeusasiamiehen toimivaltaan eivät kuulu muiden uskontokuntien eivätkä yhdistysten asiat.

Moni seurakunta julkaisee lehteä, joka jaetaan kaikkiin talouksiin. Näitä ovat muun muassa *Kirkkosanomat* Tampereella ja *Rauhan tervehdys* Oulussa. Toisaalta ainakin *Kirkko ja kaupunki* Helsingissä jaetaan vain kirkon jäsenille.

Valtionkirkkojen seurakunnat rinnastuvat kuntiin, ja niiden julkaisemat lehdet ovat muodollisesti "julkisia tiedotteita", samanarvoisia kuin kuntatiedotteet. Ne jaettiin siksi aiemmin myös niihin luukkuihin, joissa oli *Ei mainoksia* -kyltti. Seurakuntien käytäntö vaihteli sen suhteen, noudattivatko ne nimenomaista pyyntöä olla jakamatta lehteä.

Kantelut ja ratkaisu

Kahden seurakuntalehden (*Vantaan Lauri*, *Kirkko ja koti*) jakelusta kanneltiin oikeusasiamiehelle. Oikeusasiamies (oikeastaan apulaisoikeusasiamies, mutta erolla ei ole tässä merkitystä) antoi ratkaisunsa kesällä 2006.

Ratkaisussaan EOA luokitteli uskonnolliset julkaisut aivan omaan kategoriaansa: "Vaikka kaupallisten mainosten jakaminen kaikkiin niihin postilaatikoihin ja -luukkuihin, joissa sitä ei ole nimenomai-

sesti kielletty, voidaan vielä hyväksyä sananvapauden käytön nimissä, on uskonnollisten julkaisujen jakaminen samaan tapaan mielestäni eri asemassa.”

Ei mainoksia -kyltistä EOA toteaa seuraavaa: ”On totta, että jokainen voi kieltää ilmaisjakelulehtien jakelun itselleen. Ilmaisjakelulehdillä on kuitenkin usein yhteinen jakelu, joten kaikki eivät välttämättä halua kieltää kaikkien niiden jakelua. Monissa alueellisissa lehdistä on nimittäin myös tärkeää informaatiota asuinalueen tapahtumista. Olisi siten kohtuutonta, että uskonnollisten julkaisujen jakelusta pääsisi eroon vain kieltämällä kaikkien ilmaisjulkaisujen jakelun. Lienee myös kohtuutonta vaatia, että postiluukun tai laatikon viereen tulisi laittaa erikseen uskonnollisten julkaisujen jakoa koskeva kieltö. Näin henkilö joutuisi ilmaisemaan myös naapureille asioita, joita hän ei välttämättä aina halua julkisiksi.”

Tästä EOA päättyy loppupäätelmään: ”On mielestäni lehden julkaisijan vastuulla järjestää sellainen jakelu, joka kunnioittaa ihmisten uskonnollista vakaumusta. Paras vaihtoehto olisi, jos lehti jaettaisiin postin mukana vain seurakunnan jäsenille, kuten useissa seurakunnissa tehdäänkin. Vähin, mitä voidaan vaatia, on, että jakelun kieltöä lehdeltä vaatineen mielipidettä kunnioitetaan”.

Perustuslakivaliokunnan mietintö

EOA:n ratkaisua puitiin lehdistössä melko pitkään. Ratkaisu sai kannatustakin, mutta varsin monet myös pitivät sitä sananvapautta rajoittavana. EOA:n ratkaisusta ei vielä valittu minnekään, joten ainoaksi viralliseksi kanavaksi jäi perustuslakivaliokunta.

Valiokunta ei muodollisesti ota kantaa yksittäisiin ratkaisuihin, mutta käytännössä viittasi juuri tähän ratkaisuun kiertoilmauksella:

”Perustuslakivaliokunta on kertomuskauteen siinänsä liittymättömänä seikkana kiinnittänyt pe-

rustuslain näkökulmasta huomiota sisällöltään uskonnolliseksi luonnehdittavan viestinnän vapautteen.”

Valiokunta selvitti perusoikeuksien taustaa, ja päätyi lopulta yksimielisessä mietinnössään vastustamaan EOA:n tulkintaa: ”Perustuslaki ja Euroopan ihmisoikeussopimus antavat hyvin vahvaa suojaa uskonnollisen ja muun vakaumuksellisen viestinnän vapaudelle. Tämä vapaus kuuluu yhtäläisesti jokaiselle Suomen oikeudenkäyttöpiirissä olevalle yksilölle samoin kuin esimerkiksi kaikille Suomessa toimiville uskonnollisille yhdyskunnille.”

Valiokunta viittasi muun muassa siihen, että EOA on vuonna 1999 pitänyt lainvastaisina kuntien järjestysäännöissä olleita ovelta ovelle -saarnaamisen kieltöjä. ”Kuuluu yhtäläisesti” on kiertoilmaus, valiokunta sanoo selkokielellä ”kuuluu myös valtiokirjoille”.

(Jatkuu seuraavalle sivulle)

Lopputulokset

Suomen posti ratkaisi asian omalta osaltaan jonkinlaisena keskitienä. Aiempi tulkinta seurakuntalehdistä julkisina tiedotteina kumottiin, mutta toisaalta lehdet jaetaan edelleen kaikkiin talouksiin joissa ei ole *Ei mainoksia* -kylttiä. Tampereella asuva voi nyt estää *Kirkkosanomien* tulon tuolla kyltillä, mutta samalla loppuu muun muassa *Tamperealaisen* tulo.

Asia näyttää tällä hetkellä loppuunkäsittelyltä. Periaatteessa on mahdollista, että joku haastaa seurakunnan päättäjät oikeuteen lehtien jaosta. Tällöin saataisiin – ainakin teoriassa – aikanaan jopa korkeimmasta oikeudesta vielä yksi tulkinta perustuslaillle.

Yhteenvetoa

Perustuslain tekstistä kaikki ovat yksimielisiä: 11. pykälän viimeisen virkkeen mukaan ”Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.” Tämä kiista koski pykälän tulkintaa.

Tapaus osoittaa tietysti jälleen kerran ainakin

sen, että kaikki yhteiskunnan toiminta on ihmisten toimintaa. Ei ole olemassa jumalia tai ihmekoneita, jotka kertoisivat lain oikean tulkinnan. Ihmisten tulkinnat puolestaan voivat olla ristiriitaisia.

Vapaa-ajattelijain liiton sisällä kaikki ovat tietenkin sitä mieltä, ettei valtionkirkkojen lehdillä pidä olla etuoikeuksia muuhun viestintään nähden. *Ei mainoksia* -kyltin on tehottava niihin yhtä hyvin kuin pienten uskontokuntien lehtiin tai vaikkapa kaupallisiin mainoksiin. Eri näkemyksiä on siitä, tulisiko lehtien osoitteeton jako kieltää kokonaan. Liiton sisälläkin on siis eri mielipiteitä perustuslain tulkinnasta – ja näin saa toki ollakin.

Avoimeksi jää kysymys siitä, mitä EOA:n ratkaisusta pitäisi johtaa muiden kuin valtionkirkkojen osalle. Luontevaa on ajatella, ettei *Vapaa Ajattelijaa* saisi jakaa joka postiluukkuun ellei seurakuntalehtiäkään saa. EOA:n toimivalta kuitenkin ei kata Vapaa-ajattelijain liittoa kuten ei muitakaan yksityisiä yhdistyksiä. Käytännössä kysymys tulisi konkreettiseksi lähinnä eroakirkosta.fi -mainosten kanssa, lehtien laajempaan jakeluun eivät rahamme riitä.

Arto Tiukkanen
Jori Mäntysalo

Nauruja kaivataan lisää

Vapaa-ajattelijain liiton varapuheenjohtaja **Eino Huotari** vetosi viime *Vapaa Ajattelijassa* (VA 2/2007) lukijoihin, jotta he toimittaisivat liitolle uskonnoista, kirkoista, papeista sekä uskonnottomuudesta ja ateismita kertovia kaskuja. Tarkoituksena on että kaskut myöhemmin julkaistaan omana kokoelmana. Parhaista kaskuista on luvassa kirjapalkintoja.

Liiton toimistoon on jo tullut muutamia oivallisia kaskuja, mutta niitä kaivataan runsaasti lisää.

Aihetta koskevat jutut ja kaskut voi toimittaa joko sähköpostitse kaarina11@suomi24.fi ja val@vapaa-ajattelijat.fi tai paperilla liiton toimistoon, osoite **4. linja1, 00530 HELSINKI**.

Tässä malliksi yksi, jonka lähetti eräs uskonnoton lukija.

”Valtamerihöyry teki haaksirikon Tyynellä valtamerellä. Laivasta onnistui pelastautumaan vain yksi mies, juutalainen Aaron. Hän onnistui uimaan asumattomalle saarelle. Muutaman vuoden kuluksa purjevene rantautui saareen. Purjehtijat löysivät Aaronin verraten hyvässä kunnossa. Ihmetystä herrätti vain, että hän oli rakentanut joutoaikanaan kaksi synagogaa. 'Mitä teet KAHDELLA synagogalla?', purjehtijat kysyivät. 'Toisessa rukoilen, mutta toiseen en astu jalallanikaan', Aaron vastasi. □

Kommunisti, fasisti, muslimi

Kolme totalitaarista oppia, ideologiaa, on ilmentynyt ja pitänyt maailmaa pelossa yhden ihmisiän aikana. Kaksi niistä on jo tehnyt tehtävänsä ja hävinnyt näkyvistä. Kommunismi tukahtui ikään kuin itsestään. Jos vielä on jossain jäljellä jokin tunnustuksellinen kommunisti, häntä katsotaan kuin sukupuuttoon kuollutta esihistoriallista eläintä. Fasismista ja sen vesittämättömästä saksalaisesta versiosta, natsismista, teki selvää viime kädessä amerikkalainen aseleollisuus, ja feodalismissaan liian pitkään nukkuneet japanilaiset herätettiin atomipommi korvaan pamauttamalla.

Kolmas, uskonnollisesti yltäkyläisen keskiajan jäännös, globalisaation virtujen uudelleen esiin nostama islam, on tekemässä toista tulemistaan. Siitä eroon pääsemistä ei näillä näkymillä voida ennustaa, koska se pohjautuu ihmisluonnon ehkä syvimpään osaan, tuhatvuotisiin tunteisiin, toisen elämän toivoon (mitä muuta voisivat tältä elämältä toivoa kuin toista parempaa jättislummeissa elävät suurperheet, joiden pääelinkeino on kerjuu), ja on kiinnittynyt lujasti tämän planeetan väestön primitiivisimpään osaan.

Sivistyneillä, rikkailla, sekularisoituneilla läntisillä demokratioilla ei oikeastaan ole keinoja uudelleen ylönousseen aggressiivisen islamin kurissa pitämiseksi. Jossain mielessä läntinen sivilisaatio on siirtynyt takaisin hunnien aikaan. Keskiajan lopulla voitiin mongolien monisatavuotinen ylivalta murtaa vastakeksittyä ruutia käyttämällä. Tuhatkuusisatavaluulla turkkilaiset torjuttiin. Tänä sivilisaatio on taas liian pehmeä vastaamaan barbaarien raakaan voimaan. Euramerikkalaisten puolustusta vaikeuttaa myös viides kolonna, poliittinen vasemmisto, hyvinvoinnin herkuista mielestään liian vähälle jäänyt kansanosa, joka on liittoutunut vastustajan kanssa.

Vasemmisto, jopa jumalankieltäjät ja ateistit, jotka pitävät uskontoa oopiumina kansalle, taputtavat talibania päähän ja silittävät Lähi-idässä **George W. Bushin** ja Israelin vihollisten selkää omassa jihadissaan paremmalle osalle päässeitä vastaan. Demokratian halukkaimmat kannattajat, jotka vielä eilen tutkivat nenä kirjassa kiinni **Marxin**, **Maon** ja **Leninin** kirjoituksia, ovat saaneet uuden herätyksen, uuden ohjauksen ylhäältä. *Suurat* ovat korvanneet Maon pienen punaisen kirjan vasemmiston letkanvetäjien taskuissa.

Tämä kaikki on ymmärrettävää, luonnollista, tavallaan välttämätöntä.

Muutkin kuin vasemmistolaiset, ei mikään vähäinen osa kaikenikäisistä ihmisistä, etsivät tarkkoja rajoja, absoluuttisia arvoja, eivätkä parempaa pyydä kuin tulla ohjatuiksi ylhäältä, alistua intellektuaaliseen orjuuteen ehdottomasti ainoan oikean asian puolesta.

Meillä lännessä kommunismin ja fasismin lisäksi kristillinen usko on tarjonnut tähän tilaisuuden. Katolisissa maissa on vieläkin jokainen viikko nimetty tällä alalla onnistuneille pyhimyksille. Luterilaisilla menee huonommin. Evankelinen oppi on ajanmukaistamisaineissa ja kulttuurisen korrektilisyyden vaatimuksesta varsin epälojaalisti pettänyt uskollisimmat uskovansa. Siitä on tullut tuuliviiri, vanhasti pyörivä väkkärä, josta ei ole turvaa aatteiden joka puolelta puhaltaessa, ja kommunismin äkkiä kadottua ovat oikeassa olemisen iloa ja elinikäistä orjuutta etsivät alkaneet luoda kaipaavia katseita islamiin, jossa on tarjolla kaikki tämä ja taivas myös.

On löydetty taas se vanha totuus, että Allah on vitaalinen verrattuna länsimaiden lepsuun Jumalaan, joka alun alkaenkin on ollut vanhojen miesten fantisoima. (Vitaalisimmillaan kristinusko oli ehkä Inkvisition ja noitavainojen aikaan, mutta silloinkin vain elävän Helvetti-uskon ansiosta. Taivas ei ole kristityillä koskaan ollut kovin houkutteleva paikka eikä inspiroinut sankarillisiin tekoihin niin kuin **Muhammedin** yksityiskohtaisesti kuvailema nuoria miehiä kiihottava Paratiisi.

Kuvaavaa muuten, että niin **Dante** kuin **Miltonkin** tunsivat inspiraationsa ehtyvän Taivaasta runoillessaan. Harpunoitto ja kuorolaulu kiinnostaa vain harvoja. Itse katolinen kirkko on alkanut vilkuilla Allahin suuntaan. Prelaatit ja piispat eivät osoita lujuuksia enää kuin ehkäisyvälineiden vastustamisessa. Paavi julistaa palleiltaan, että kaikki uskonnot ovat yhtä hyviä ja yhtä tosia. Teheranissa ja Riadissa sanotaan tyyliä, että jos kaikki uskonnot ovat yhtä hyviä, niitä ei tarvita useampia kuin yksi.

Päivälehtien kulttuuripalstoille on ilmestynyt sana islamofobi. Älymystöpiireissä se on melkein yhtä murskaava vastustajan nimitys kuin homofobi.

Nähtäväksi jää, tuleeko siitä yhtä tehokas. Avautuvatko kirkon ovet myös Allahin pojille?

Pentti Niskanen

Elämäkatsomustiedon opiskelijoiden ja opettajien aloitteesta syntyivät Prometheusleirit rippikoulun vastineeksi uskonnottomille nuorille. Artikkelin kuvissa tuokiokuvia Prometheusleiriltä Kuutsalosta kesällä 2002.

Elämäkatsomustiedon tie suomalaisiin peruskouluihin ja lukioihin on ollut pitkä ja kivinen. Opetushallituksen elämäkatsomustiedon ylitarkastajat Pekka Elo ja nyt jo eläkkeellä oleva Jaakko Linnankivi pohtivat oheisessa artikkelissaan elämäkatsomustiedon opetuksen tilaa suomalaisessa koulujärjestelmässä ennen uuden uskonnonvapauslain vuomaantuloa vuonna 2003.

"Yksimielisyys uskonnossa ja oikeassa jumalanpalveluksessa ovat arvollisen, sopuisan ja pysyvän hallituksen vahvin perusta", näin todettiin vuoden 1634 Ruotsin hallitusmuodossa. Sama lausuma toistui sittemmin kaikissa hallitusmuodoissa aina Suomen itsenäistymiseen asti. Oikeauskoisen kristillisen valtion velvollisuus oli toimia Mooseksen molempien taulujen vartijana. Ruotsin valtion tehtävänä ei ollut vastata ainoastaan kansalaisten aineellisesta menestyksestä vaan myös kansalaisten sielujen autuudesta.

Eurooppalainen valistus tavoitti Suomen sivistyneistön 1880-luvulla. **Viktor Heikel** ja **Minna Canth** sekä eräät muut olivat perustamassa järjestöä, jonka nimeksi aiottiin Yhdistys Uskonnonvapautta ja Suvaitsevuutta Varten. Senaatti hylkäsi yhdistyksen toiminta-anomuksen.

Seuraavat uskonnonvapauden vaatijat olivat Suomen Sosialidemokraattinen puolue, joka vuo-

den 1903 Forssan kokouksessaan otti ohjelmaansa kirkon erottamisen valtiosta sekä vapaamielisen sivistyneistön opiskelijayhdistys Prometheus. Sen kantavia voimia olivat **Edvard Westermarck (Pj)**, **Wilhelm Bolin**, **Yrjö Hirn**, **Rafael Karten**, **Viktor Heikel**, **Rolf Lagerborg**, **Hjalmar Eklund** ja **Ernst Lampen**.

Opiskelijayhdistys Prometheus lähetti vuonna 1906 koulukomitealle ja Helsingin yliopiston konsistorille koulujen uskonnon opetuksesta kannanoton, jossa ehdotettiin tunnustuksellisesta uskonto-opetuksesta luopumista sekä kaikille pakollisena ylioppilastutkintoon kuuluvan evankelisluterilaisen oppikouluopetuksen poistamista. Vuoden 1905 suurlakko johti eduskuntaudistukseen, se papiston suoran vaikutusvallan romahdukseen valtiopäiväsäätyä ja se vuoden 1906 uskonnonvapauskomiteaan, jonka tehtävänä oli siviilivihkimyskysymyksen selvittäminen ja uskonnonvapauslain val-

mistelu. Uskonnonvapauspyrkimykset raukesivat Suomessa kuitenkin tsaristisen Venäjän vastustukseen.

Helmikuussa vuonna 1917 tapahtui Venäjällä maaliskuun vallankumous. Venäjän väliaikainen hallitus vahvisti maaliskuun lopulla Tokoin senaatin kokoonpanon, ja senaatti asetti uuden uskonnonvapauskomitean, jonka puheenjohtajaksi kutsuttiin edellisen komitean sihteeri **K.R. Brotherus**. Se sai mietintönsä valmiiksi joulukuussa kaksi päivää ennen itsenäisyysjulistusta.

Vuoden 1917 uskonnonvapauskomitean enemmistö asettui kannattamaan tunnustuksetonta uskonnonhistorian opetusta ja sen rinnalla (tai yhteydessä) siveysopin opetusta.

Ehdotuksen mukaan 'olisi oppilas riippumatta opetuksen tunnustuksettomuudesta vapautettava opetuksesta, mikäli holhooja ei toivonut oppilaan siihen osallistuvan ja selvitti lapsen saavan muualla vastaavaa opetusta'. Tästä asetelmasta, mutta muuttuneessa yhteiskunnallisessa tilanteessa, keskustelu jatkui kansalaissodan jälkeen.

Itsenäisen Suomen eduskunta hyväksyi keväällä 1921 hallituksen esityksen uskonnonvapauslain, joka hyväksyttiin lopullisesti vuonna 1922, ja se tuli voimaan seuraavan vuoden alusta.

Laissa koulujen tunnustuksellinen uskonnonopetus määriteltiin ehdolliseksi siten, että "jos uskonnonopetusta valtion tai kunnan ylläpitämässä tai avustamassa kansakoulussa, oppikoulussa tai muussa oppilaitoksessa annetaan jonkun uskontokunnan opin mukaan, on oppilas, joka kuuluu toiseen uskontokuntaan tai joka ei kuulu mihinkään uskontokuntaan, edusmiehen vaatimuksesta vapautettava sellaisesta uskonnonopetuksesta" (8 §).

Uskonnonhistoria ja siveysoppi

Vuoden 1921 alussa kouluhallituksen ylijohtaja **Mikael Soininen** sai tehtäväkseen valmistella lain kansakouluopetuksen perustaksi. Ehdotuksen pohjalta kouluhallitus esitti kansakouluun oppilaiden enemmistön tunnustuksen mukaista uskonnon opetusta, kaikille pakollista siveysopin opetusta sekä koulun uskonnonopetukses-

ta vapautetuille oppilaille uskonnonhistorian opetusta. Hallitus vei esityksen samansisältöisenä eduskuntaan, jossa Soinisen johtama sivistysvaliokunta yhtyi valtioneuvoston ja kouluhallituksen esitykseen lisäten vielä omana tarkennuksenaan, että "siveysopetuksen sisältö ei saanut poiketa yleisesti hyväksytyistä siveellisistä periaatteista semmoisina, kuin ne yhtäpitävästi ilmenevät sekä tieteellisessä tutkimuksessa että Uudessa testamentissa". Ratkaisu siirtyi kuitenkin kesän 1922 eduskuntavaalien yli.

Kevättalvella 1922 oli alkanut niin sanottu kirkkokansan liikehdintä. Tärkeänä teemana oli kaikille pakollinen siveysoppi. Todettiin, että kristilliseltä kannalta siveysopetuksen tuli olla kristillistä ja kristinuskon opetuksen siveellistä. Keskustelu sävytti kesän eduskuntavaaleja, ja useimmat puolueet määrittelivät vastustavan kantansa siveysoppiin kaikille pakollisena oppiaineena.

Syyskuussa 1922 valtioneuvosto antoi uuden esityksen kansakoulun järjestysmuodon perusteita koskevaksi laiksi. Siinä siveysoppi oli tarkoitettu vain koulun uskonnon opetuksesta vapautetuille oppilaille, muille siveysoppi olisi ollut vapaaehtoinen oppiaine. Eduskunnan sivistysvaliokunta poisti mahdollisuuden opettaa siveysoppia oppilaalle vapaaehtoisena oppiaineena sekä lisäsi oppiaineen nimeen uskonnonhistorian. Tässä muodossa laki vahvistettiin 18.5.1923. Näin Suomessa oli ratkaistu vielä 1990-luvulla jatkunut tapa järjestää katsomusopetusta.

(Jatkuu seuraavalle sivulle)

Kappale leirilakanaa

Vuosien 1925 ja 1952 opetussuunnitelmat

Vuodesta 1918 Soinisen johdolla työskennellyt opetussuunnitelmakomitea valmisteli myös uskonnonhistorian ja siveysopin opetussuunnitelman. Toteutunut opetus oli erittäin vähäistä, esimerkiksi lukuvuonna 1930–31 opiskeli oppiainetta koko maassa 80 oppilasta, ja siinä noudateltiin väljästi komitean asettamia suuntaviivoja. Otava julkaisi oppiaineeseen **J. O. Metsikön** kirjoittamat oppikirjat: vuonna 1936 *Kasva hyväksi* ja vuonna 1938 *Uskontoa ennen ja nyt*.

Kansakoulun opetussuunnitelmakomitea (1952:3) määritteli uskonnonhistorian ja siveysopin uuden opetussuunnitelman, jonka laadinnassa komitea oli käyttänyt Metsikön asiantuntemusta. Opetussuunnitelma noudatteli sisällöllisesti Metsikön parikymmentä vuotta aiemmin kirjoittamia oppikirjoja.

Komitean mukaan opetuksen oli 'avarrettava oppilaiden henkistä näköpiiriä perehdyttämällä heitä niihin uskonnollisen elämän muotoihin ja arvoihin, joita meillä läheiset tai muuten sivistyselämämme huomattavasti vaikuttaneet uskonnot sisältävät, ja herätettävä ymmärtämystä erilaisten uskonnollisten katsomusten omaksuneita kohtaan toisaalta osoittamalla, että eri aikain ja eri paikain uskonnollisella etsinnällä on yhteinen inhimillinen pohja ja toisaalta näyttämällä, mitkä syyt ovat vaikuttaneet uskontojen erilaisuuteen'. Opetus oli siis selvästi uskontokeskeistä ja ei-uskontoisia elämäntarkoituksia ei ollut olemassa.

Vuoden 1957 kansakoululaissa oppiaineen nimi

muutettiin uskontojen historiaksi ja siveysopiksi, ja opetuksen järjestämisveloitteeksi määriteltiin viisi opetukseen osallistuvaa oppilasta. Opetuksessa oli käytössä Otavan vuonna 1965 julkaisema oppikirja *Oikein vai väärin*, jonka olivat kirjoittaneet **Ritva Nevalainen** ja **Sisko Kiuru**.

Uskontojen historia ja siveysoppi peruskoulussa

Helmikuun 6. päivänä 1964 asetetun Peruskoulukomitean puheenjohtajaksi valtioneuvosto kutsui kouluhallituksen pääjohtajan **R. H. Oittisen**. Komitea päätyi esittämään peruskoulun oppiaineluetteloon uskontoa, uskontojen historiaa ja siveysoppia.

Huhtikuussa 1967 hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi koulujärjestelmän perusteista, joka noudatteli peruskoulukomitean kantaa esittämällä yhteisten oppiaineiden luetteloon siveysoppia. Lakiesityksen 6:n pykälän 3 momentissa säädettiin uskonnon opetuksesta vapautetuille oppilaille opettavaksi uskontojen historiaa mainitsematta erikseen, millä perusteella oppilaat oli uskonnonopetuksesta vapautettu.

Eduskunnan sivistysvaliokunta päätyi esittämään entisestä kansakoulusta tuttua mallia, jossa siveysoppi oli yhdistetty uskonnonhistorian opetukseen. Eduskunnan suuri valiokunta tarkensi vielä uskonnon opetuksesta vapauttamista maininnalla 'uskonnonvapauslain nojalla'. Muutoin lakia olisi saatettu tulkita siten, että kaikilla oppilailla riippumatta heidän jäsenyydestään uskonnollisissa järjestöissä olisi ollut oikeus osallistua uskonnon opetukselle vaihtoehtoiseen opetukseen.

Vuonna 1966 asetetun Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean tehtävänä oli uudistaa opetussuunnitelmat vastaamaan uutta lainsäädäntöä. Asiantuntijalauseunnot uskontojen historian ja siveysopin opetussuunnitelmasta komitea pyysi uskontotieteen professori **Lauri Hongolta** ja kansakoulunopettaja **Eino Keskiseltä**. Komitean laatiman uskon-

Maailmankuvat ja katsomukset. Tuukka kiinnittää arvohuutokaupan arvoja taululle.

tojen historian ja siveysopin opetussuunnitelman tunnustuksellisuus herätti kriittistä keskustelua. Vuonna 1972 kouluhallitus asetti työryhmän laatimaan opettajan opasta, jossa ohjattaisiin oppiaineen valintaa vähemmän tunnustukselliseksi. Ylitarkastaja **Jaakko Linnankivi** esitti uutta työryhmää, jonka tehtävänä olisi ollut laatia ehdotus uudeksi opetussuunnitelmaksi, tarkistaa laadittu opettajan opas vastaamaan uutta opetussuunnitelmaa sekä selvittää peruskoulussa alkaneen opetuksen jatkumahdollisuudet.

Vuoden 1981 oppimäärä

Kouluhallitus asettikin vuoden 1979 alussa työryhmän (myöh. UH-työryhmä) laatimaan uutta uskontojen historian ja siveysopin opetussuunnitelmaa. Työryhmään kutsuttiin puheenjohtajaksi suunnittelupäällikkö **Heikki Lampi**, jäseniksi lääninkouluneuvos **Olavi Ketonen** ja ylitarkastaja Jaakko Linnankivi sekä sihteereiksi opettajat **Raimo S. Wallin** ja **Pekka Elo**.

Työryhmä sai tammikuussa 1980 valmiiksi ensimmäisen UH-oppimääräluonnoksen. Siinä oppiaines oli ryhmitelty neljäksi tavoitekokonaisuudeksi, joilla pyrittiin selkeyttämään sisältöjen tarkastelunäkökulmaa. Oppimääräehdotuksen tavoitealueet olivat:

1. Kasvatus eettisesti oikein toimiviin ihmissuhteisiin.
2. Kasvatus yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen tietoisuuteen, vastuuntuntoon ja toimintaan.
3. Kasvatus ymmärtämään oman kansamme kulttuuriperintöä sekä nykyistä kulttuuriamme, erityisesti maailmankatsomuksellisia aineksia.
4. Kasvatus ymmärtämään eri kansojen kulttuuriperintöä, erityisesti eri maailmankatsomuksia tämän hetken maailmassa. Kasvatus kansainvälisyyteen.

Tästä luonnoksesta pyydettiin 12.2.1980 lausunto ylitarkastaja **Olavi Aulalta**, Vapaa-ajattelijain liiton pääsihteeriltä **Erkki Hartikaiselta**, professori **Juha Pentikäiseltä**, lääninkouluttaja **Esko Saariselta** ja professori **Annika Takalalta**.

Lausuntojen perusteella syksyllä 1980 UH-työryhmä jätti esityksensä ensimmäiseksi uskontojen historian ja siveysopin oppimääräksi, joka oli ilman uskonnollista viitekehystä. Kouluhallitus vahvisti oppimäärän kesällä 1981.

Elämänkatsomustieto ja vuoden 1985 koululainsäädännön uudistus

Koululakien uudistusta oli valmisteltu jo 1970-luvulla. Silloin peruskoulun uskontojen historia ja si-

veysoppi ehdotettiin korvattavaksi uskontojen historialla ja etiikalla. UH-työryhmä ehdotti elokuussa 1980 opetusministeriölle oppiaineen nimeksi etiikkaa, koska oppiaineen opetuksen lähtökohdan tuli olla yleishumanistisuus ilman uskonnollista viitekehystä.

Ehdotus kantoikin nopean hedelmän, sillä **Jaakko Nummisen** johtama opetusministeriön työryhmä esitti maaliskuussa 1981 reilusti:

”Milloin koulussa annettavasta uskonnonopetuksesta on uskonnonvapauslain mukaisesti vapautettu vähintään kolme oppilasta, jotka eivät saa vastaavaa opetusta koulun ulkopuolellakaan, opetetaan heille uskonnon sijasta etiikkaa.”

Lukion osalta mietintöön sisältyi vastaava esitys.

UH-työryhmä yritti laittaa vielä paremmaksi kääntymällä vaihteeksi kouluhallituksen puoleen kesäkuussa 1981. Nyt työryhmä esitti, että etiikka mainittaisiin tasa-arvon vuoksi peruskoulu- ja lukiolain oppiaineluettelossa ja että etiikkaa pitää opettaa sama tuntimäärä kuin uskontoa.

Hallituksen 12.3.1982 eduskunnalle antamassa esityksessä (30/1982 vp.) oli oppiaineen nimi muutunut etiikasta uskontotiedoksi ja etiikaksi. UH-työryhmä käsitteli hämmentyneenä koululakiehdotusta. Nyt nähtiin, että nimitys uskontotieto ja etiikka saattaa supistaa oppiaineen sisältöjä niin, että ei-uskonnolliset elämänkatsomukset eivät saa riittävää osuutta opetuksessa.

Työryhmä piti parhaana nimivaihtoehtona etiikkaa, mutta esitti myös harkittavaksi nimeä elämänkatsomustieto. Työryhmä ei voinut kuitenkaan suoraan vaikuttaa asiaan. Kouluhallituksen asettamana se saattoi tehdä esityksiä vain kouluhallitukselle.

Samaan aikaan Vapaa-ajattelijain liitto oli pyrkinyt muuttamaan lakiesitystä niin, että tunnustukselliselle uskontojen opetukselle vaihtoehtoinen oppiaine rajattaisiin laissa koskemaan uskonnotomia oppilaita

Eduskunnan sivistysvaliokunta teki säännöksestä seuraavan esityksen:

”Koulun yleisestä, uskonnonopetuksesta uskonnonvapauslain mukaisesti vapautetuille vähintään kolmelle uskontokuntiin kuulumattomalle oppilaalle opetetaan elämänkatsomustietoa. Lääninhallitus voi myöntää oppilasluvusta poikkeuksen.”

Vastaava säännös sisältyi lukiolakiesitykseen. Sivistysvaliokunnan mietinnössä (18/1982 vp) otettiin huomioon elämänkatsomustiedon opetuksen osalta UH-työryhmän linjaukset.

Eduskunta hyväksyi keväällä 1983 juuri ennen toimikautensa loppua koululait sivistysvaliokun-

Filosofian ja elämäkatsomustiedon opettajien liiton Feton tunnus yhdistyksen verkkosivuilla www.feto.fi

nan esittämässä muodossa.

Kesäkuussa 1983 kouluhallitus antoi UH-työryhmälle tehtäväksi peruskoulun ja lukion elämäkatsomustiedon oppimäärien valmistelun. Samalla kouluhallitus päätti kutsua työryhmän uusiksi jäseniksi lehtori Erkki Hartikaisen ja lehtori

Tapani Lindlöfin. Työryhmä muutti nimensä Peruskoulun ja lukion elämäkatsomustiedon työryhmäksi (ET-työryhmä)

Kouluhallitus vahvisti peruskoulun elämäkatsomustiedon oppimäärän 12.2.1985 työryhmän esityksen pohjalta.

ET lukion uutena oppiaineena

ET-työryhmä ehdotti lukion elämäkatsomustiedon oppimäärään viittä kurssia. Ensimmäinen kurssi sisälsi moraalin ja elämäkatsomuksen perusteita. Toisessa kurssissa perehdyttiin maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen välisiin suhteisiin. Mukana oli aiheita olemassaolon rajoista taiteen mahdollisuuksiin avartaa ihmisen elämäkatsomusta.

Kolmas kurssi oli yhteiskunnallisten kysymysten tarkastelua eettisestä näkökulmasta. Neljännessä kurssissa kartoitettiin eri kulttuurialueiden elämäkatsomuksia ja viimeisessä kurssissa pohdittiin eettisiä ongelmia.

Vuoden 1984 lopulla oppimääräluonnoksesta kyseltiin kommentteja. Professori Annika Takala totesi oppimääräehdotuksen muodostavan yhtenäisen harkitun kokonaisuuden, jota hänen mielestään kannatti kokeilla sellaisenaan. Lisäksi hän ehdotti, että kursseja kannattaisikin kokeilla samanaikaisesti myös opettajankoulutuksessa ja kokeilun jälkeen käyttää hyväksi koulun opetussuunnitelmien kehittämisessä laajemminkin kuin vain elämäkatsomustiedon opettamisessa. Vapaa-ajattelijat pitivät neljättä kurssia liian teologisena, mutta totesivat ”työryhmän tehneet ensiarvoisen tärkeää työtä ja että monilta osin sen työ on maailman mittakaavassa uraa uurtavaa.”

Kouluhallitus päätti lukion elämäkatsomustiedon oppimäärästä 13.3.1985 työryhmän ehdotuksessa muodossa. Saman vuoden syksyllä alkoi opetus!

Vuoden 1994

opetussuunnitelmauudistus

Keskustelu elämäkatsomustiedosta kohosi kuumaksi uutisaiheeksi vuoden 1989 alussa, kun joukko kansanedustajia teki eduskunta-aloitteen elämäkatsomustiedon avaamisesta kaikille oppilaille. Samaan aikaan Suomen Humanistiliitto keräsi nimiä saman suuntaiseen vetoomukseen. Asiasta kehkeytyi varsin laaja julkinen keskustelu, jossa toisaalta korostettiin valinnanvapautta ja luottamusta vanhempien kykyyn valita itselleen sopivimpia ratkaisuja. Toisaalta korostettiin elämäkatsomustiedon sopimattomuutta kirkkoon kuuluville ja sitä, että kirkkoon kuuluvat vanhemmat ovat sitoutuneet antamaan lapsilleen oman tunnustuksensa mukaisen kasvatuksen. Tämä keskustelu päättyi äänestykseen eduskunnan sivistysvaliokunnassa: aloitetta ei lähetetty eteenpäin.

Vuosikymmenen vaihteesta lähtien pohjustettiin yleissivistävän koulun opetussuunnitelmien uudistamista. Merkkipaalu tässä oli **Touko Voutilaisen, Jouko Mehtäläisen** ja **Ilkka Niiniluodon** kirjan *Tiedonkäsitys* ilmestyminen vuonna 1989. Entinen oppikirja nähtiin muistitiedon kartuttamisena, uusi ajattelun ja oppimisen taitojen välittäjänä. Näillä eväillä lähdettiin tekemään uutta koulua.

Uudistuksen käytäntö aloitettiin koulu- ja ammatikasvatushallitusten yhdistyttyä Opetushallitukseksi vuonna 1992. Oppiaineisiin koottiin virkamiesvetoiset työryhmät: elämäkatsomustietoon ylitarkastaja Pekka Elo (pj), kansainvälisyyskasvattaja **Helena Allahwerdi**, lehtori **Olavi Arra**, rehtori **Satu Honkala**, lehtori Tapani Lindlöf ja tutkija **Hannu Simola**. Mihinkään perusteita muuttaviin uudistuksiin ei nähty tarvetta, vaan kyseessä oli kokemusten huomioon ottaminen ja tyylin muutos, siis perusteet kirjoitettiin entistä väljemmiksi. Pienen lisäpolun opetussuunnitelmatyölle antoi opetusministeriön tuntijakotyöryhmän esitys (1992:9) etiikan ottamisesta lukion opetusohjelmaan. Aluksi lukion elämäkatsomustiedon tavoitteet ja sisällöt piti kirjoittaa siten, että tilaa jäi etiikka-nimiselle oppiaineelle. Eduskunnan hyväksymään oppiaineluetteloon etiikka ei kuitenkaan päätynyt ja siten tilanne palasi vanhoille uomilleen.

2000-luvulle tultaessa uudistettiin sekä uskonnonvapauslaki että sen mukaisesti myös elämäkatsomustiedon opetussuunnitelman perusteet peruskouluun ja lukioon.

*Pekka Elo ja Jaakko Linnankivi
Artikkeli on lyhennelmä kirjoittajien Filosofian ja elämäkatsomustiedon opettajien yhdistyksen FETOn verkkosivuilla (www.feto.fi) julkaistusta elämäkatsomustiedon historiikista.*

Loppuuko kirkosta eroaminen?

Kirkosta eroamisen loppumista tai merkittävää vähentymistä on ennustettu vuosittain ja ennustetaan jatkossakin. Kirkon piirissä tämän ymmärtääkin, mutta muutaman kerran omista joukoistammekin on arveltu näin. Tällä hetkellä ennusteelle ei ole perusteita.

Kirkko itse tutkii jäsentensä sitoutumista vähintään muutaman vuoden välein. Asteikko on viisiportainen, ensimmäisenä ”En voisi ajatella kirkosta eroamista missään olosuhteissa” ja viimeisenä ”Todennäköisesti tulen joskus eroamaan kirkosta”. Seuraavassa taulukossa on tulokset vuosilta 1995, 1999 ja 2003. Huomaa, että taulukko kuvaa prosenttiosuuksia kirkon jäsenistä.

	1995	1999	2003
1	42	41	41
2	29	35	29
3	17	14	17
4	7	6	8
5	4	3	5

Määrällisesti vuoden 2003 tutkimuksen 5 prosenttia tekee yli 200 000 ihmistä. Tutkimusajan jälkeen eronneita on noin 100 000, eli puolet mahdollisista eroajista. Lähivuosina eivät siis eroajat lopu.

Tehdään toinen taulukko, jossa otetaan mukaan kuudentena ryhmänä kirkon jo jättäneet. Lukemat näyttävät tältä, prosenttiosuudet kuvaavat nyt osuuksia koko kansasta:

	1995	1999	2003
1	35,9	34,9	34,5
2	24,8	29,8	24,4
3	14,6	11,9	14,3
4	6,0	5,1	6,7
5	3,4	2,6	4,2
6	14,4	14,9	15,9

Muutokset ovat melko tasaisia, vaikka vuosien 1997–1999 kirkolle myönteinen tuulahdus niissä näkyikin. Johtopäätös on, että siirtymä tapahtuu

koko sitoutumisasteikoilla. Kun reunalta tipahtaa väkeä kuudenteen luokkaan, siis eroaa kirkosta, tulee samalla luokissa 1–4 vastaava tiputus alaspäin: vahvasti sitoutuneista tulee vähemmän sitoutuneita ja vähiten sitoutuneista seuraavia eroamista odottavia

Mitään kirkon kovaa ydintäkään ei ole olemassa. ”En eroa koskaan” -ryhmä on näissä tutkimuksissa vakaasti karvan yli 40 prosenttia – kirkon jäsenistä, ei koko kansasta! Todellisuudessa tämäkin ryhmä pienenee sekä absoluuttisena määränä että osuutena suomalaisista.

Entä jatkuuko eroaminen nyt yli 30 000 lukemissa? Uuden uskonnonvapauslain ja eroakirkosta.fi:n ansiosta eroaminen kasvoi 15 tuhannesta yli 30 tuhanteen. Eroakirkosta.fi:n lokit osoittavat edelleen kasvua.

Otaksumani on, että eroakirkosta.fi ja muu kampanjointimme on vaikuttanut kaikissa luokissa: eronneiden lisäksi yhä useampi vahvasti sitoutunut on alkanut epäillä omaa sitoutumistaan. Varmuuden tälle arvelulle saamme syksyllä 2008, kun kirkon nelivuotiskertomus vuosilta 2004–2007 valmistuu.

Historiasta tunnemme kaksi suurta lainsäädännön muutosta: kirkollisverojen siirtyminen ennakkoperintään 1960 ja eromahdollisuuden ilman ”pappin puhuttelua” 1969. Kumpikin muutos tuotti pysyvän muutoksen erolukuihin. Toisaalta naispappouden hylkääminen vuoden 1984 kirkolliskokouksessa tuotti vain tilapäisen eropiikin.

On hyvin perusteltua olettaa, että lainsäädännön muutos aiheuttaa nytkin pysyvän muutoksen.

Nykyisellä vauhdilla kirkkoon kuuluvien osuus putoaa prosenttiyksikön kahdessa vuodessa. 80 prosentin osuus saavutettaisiin noin 2010, 70 prosentin osuus vasta 2030. Syöksykierre lähtee jossain vaiheessa, mutta milloin? Emme tiedä, mutta ei tiedä kirkko itsekään. Teemme joka tapauksessa töitä saavuttaaksemme tämän pisteen mahdollisimman pian.

Jori Mäntysalo

Uskonnollinen täysi-ikäisyys 15-vuotiaille

Vapaa-ajattelijat ja humanistit ovat tehneet opetusministeriölle yhteisen aloitteen uskonnollisen täysi-ikäisyyden laskemisesta nykyisestä 18 vuodesta 15 vuoteen. He perustelevat aloitettaan muun muassa sillä, että uskonnonvapauslain uudistamisprosessin yhteydessä vuosina 1998 – 2003 eduskunnan apulaisoikeusasiamies ehdotti omassa lausunnossaan uskonnollisen täysi-ikäisyyden rajaksi 15 vuotta.

Vapaa-ajattelijain liitto ja Humanistiliitto luovuttivat yhteisen aloitteensa opetusministeriölle 2. toukokuuta. Aloite ja sen perustelut kokonaisuudessaan ohessa:

Opetusministeriölle

2.5.2007

Aloite uskonnollisen itsemääräämisoikeuden sallimiseksi 15-vuotiaille

Voimassa olevan uskonnonvapauslain mukaan vasta 18 vuotta täyttänyt saa vapaasti päättää jäsenyydestään uskontokunnissa. Vapaa-ajattelijain liitto ry ja Humanistiliitto ry esittävät ikärajan laskettavaksi 15 vuoteen.

Perus- ja ihmisoikeudet tukevat ikärajan laskua

Suomen vuonna 1991 ratifioima Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus lapsen oikeuksista takaa 14. artiklassa uskonnonvapauden alaikäisille.

Artiklan 3. kohdan mukaan ”Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai vakaumustaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä yleisen turvallisuuden, järjestyksen, terveyden ja moraalin tai muiden ihmisten perusoikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.” 15-vuotiaan vapaa uskonnollisen aseman päätösvalta ei haittaisi yleistä turvallisuutta,

järjestystä tai muita mainittuja rajoitusperusteita.

Perustuslain 11 § mukaan jokaisella on oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Perustuslain 6 § 3. momentti määrää selkeästi ”Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.” Perusoikeuksia edeltävä hallituksen esitys (HE 309/1993) toteaa, että perusoikeudet kuuluvat lähtökohtaisesti myös alaikäisille.

Tilastot osoittavat tarpeen

Tampereen vapaa-ajattelijoiden ylläpitämän eroakirkosta.fi -palvelun kautta voi erota evankelisluterilaisesta ja ortodoksisesta kirkosta. Tilasto tammi-huhtikuulta 2007 osoittaa, että 19–25 -vuotiaiden osuus eronneista on melko tasainen. 18-vuotiaita sen sijaan on lähes kaksi kertaa 19-vuotiaiden osuus.

18-vuotiaiden ryhmän sisällä puolestaan selvästi suurin ryhmä on kuukauden kuluessa täysi-ikäisyyden saavuttamisesta eronneet. Heidän osuutensa on 38 prosenttia kaikista 18-vuotiaana eroavista; absoluuttisena lukuna tämä on 312 eronnutta juuri täysi-ikäisyyden saavuttanutta tammi-huhtikuussa. Merkittävä määrä nuoria eroaa siis heti, kun se on mahdollista.

On ilmeistä, että ainakin osa eroajista olisi halunnut erota jo aikaisemmin. Saman vahvistavat myös eroakirkosta.fi:n saamat palautteet.

Eroakirkosta.fi -palvelun osuus kaikista eronneista on noin 80 prosenttia. On todennäköistä, että nuoremmat eroajat käyttävät verkkopalvelua muita useammin. Ero ei kuitenkaan ole merkittävä 18–30-vuotiaiden välillä, saati 18-vuotiaiden ryhmän sisällä. Tilastoaineisto kuvaa siis varsin hyvin 18-vuotiaiden osuutta kaikista eronneista.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin liittyneiden tarkoista ikäjakaumista lausunnon antajilla ei valitettavasti ole tietoa.

Kirkollisvero vastoin tahtoa on väärin

Perustuslain mukaan jokaisen omaisuus on suojattu. Alaikäisten osalta tätä täydentää muun muassa laki holhoustoimesta, jonka mukaan vajaanvaltainenkin saa päättää omalla työllään ansaitsemastaan

omaisuudesta. Kirkollisveroa, kuten muitakin veroja, peritään myös alle 18-vuotiailta mikäli näillä on verotettavaa tuloa. Tämä rikkoo omaisuuden suojaa, mikäli verotettava on kirkon jäsen vastoin tahtoaan.

Uskonnollisen täysi-ikäisyyden lasku ei poistaisi ongelmaa täysin, mutta lieventäisi sitä merkittävästi. 17-vuotiaiden kesätöistä tuloa kertyy verotettavaksi saakka paljon useammin kuin 14-vuotiailla. Nykyään vielä 18-vuotiaatkin maksavat kirkollisveroa vasten tahtoaan, koska kesken vuotta kirkosta eronneilla vero lakkaa vasta vuoden vaihtuessa.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2005 maksoivat 0–16 -vuotiaat kirkollisveroa yhteensä 166 tuhatta euroa ja 17–19 -vuotiaat 2,5 miljoonaa euroa; veroa maksaneiden lukumäärä ei selviä julkisista tilastoista. Summat osoittavat joka tapauksessa, että veroa maksavia täytyy olla varsin suuri määrä.

Nykyiset ikäraajat ovat sekavia

Nykyisen uskonnonvapauslain ikäraajat, 12 ja 15 vuotta, ovat tavattoman sekavat. 12–14-vuotiaan uskonnollista asemaa voivat huoltajat muuttaa vain tämän omalla suostumuksella; 15–17-vuotias voi muuttaa uskonnollista asemaansa vain huoltajien suostumuksella. Käytännössä mitään eroa ei siis ole: 12–17-vuotiaan uskonnollisen aseman muutos edellyttää huoltajien ja lapsen tai nuoren yhteistä päätöstä. Sekava laki ei ole kenenkään etu.

15 vuotta on lainsäädännössä jo nykyään monen vastuun ja vapauden raja, muun muassa rikosoikeudellinen vastuu alkaa tällöin. Siksi 15 vuotta olisi luonteva ikäraja.

Oikeusasiamies kannattanut 15 vuoden ikärajaa

Nykyiset ikäraajat ovat peräisin uskonnonvapauslain kokonaisuudistuksesta, joka tehtiin vuosina 1998–2003.

Uudistuksen aikana apulaisoikeusasiamies **Riitta-Leena Paunio** totesi lausunnossaan (dnro 1164/5/01, 21.6.2001) muun muassa: ”Ongelmallisena pidän sen sijaan lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentissa ehdotettua 15 vuotta täyttäneen alaikäisen päätösvallan rajoittamista siten, että alaikäinen voisi 15 vuotta täytettyään liittyä uskonnolliseen yhdyskuntaan ja erota siitä ainoastaan huoltajan suostumuksella. Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 14 artiklan lähtökohtana on lapsen oikeus uskonnonvapauteen sekä vanhempien oikeus ohjata lasta tämän oikeuden käyt-

tämisessä lapsen kehitystason edellyttämällä tavalla. Tämä puoltaisi lähtökohtaisesti ratkaisua, jonka mukaan 15 vuotta täyttäneellä voisi olla itsenäinen, huoltajista riippumaton oikeus päättää uskonnolliseen yhdyskuntaan liittymisestä.”

Kirkollisvaalien ikärajin voi laskea

Kirkollisten vaalien äänestysikäraja saattaa laskea nykyisestä 18 vuodesta. Ellei uskonnollisen täysi-ikäisyyden rajaa lasketa, päädytään täysin absurdiin tilanteeseen: kirkon jäsen saa äänestää, mutta ei saa omalla päätöksellään erota kirkosta.

*Vapaa-ajattelijain liitto ry
Robert Brotherus
Puheenjohtaja
Jori Mäntysalo
Pääshteeri*

*Humanistiliitto ry
Pekka Elo
Puheenjohtaja
Eeva Blumenthal
Pääshteeri*

Arkisen helppoa

Ennen muinoin torilla Helppo-Heikki myi tavaroita huutamalla kovaa: "Tänään rahalla ja huomenna ilman". Tämä toistui joka päivä, joten mummot ja vaarit eivät ilmaiseksi saaneet koskaan. Heikille myynti oli helppoa kun osasi.

Nykyoppoihin kuuluu tavarain, rahan ja ihmisten siirtymisen helppous eu-alueen sisällä. Meidän tavaramme ovat helppo hankkia, käyttää, hoitaa ja huoltaa ja hävittää. Rahamme toimivat samoin, isot rahat, pääomat taas tahtovat lihota liikkuesaan, eivätkä niitä rajoita ihmeemmin mitkään euroajat. Ihmisten liikkuminen on myös helppoa, ainakin välineitä on.

Miksi asioiden olisi oltava helppoa? Haluavatko ihmiset aina helpompaa? Ilmeisesti haluavat, koska moni asia vain tuntuu helpottuvan historian kuluessa.

Helppo on vaivatonta ja yksinkertaista tekijälle, käyttäjälle tai katsojalle ja kokijalle.

Moni asia on itsestään selvää ja helppoutta ei ole helppo huomata. Kun vaikka ajattelee ihmisen arkielämää Suomessa ennen sähköä, vesi-, viemäri- ja ilmastointiaikaa, ennen lämmitystekniikoita. Perustarpeiden tyydytys asumisen osalta vei aikaa. Ravinnon hankkiminen ei ollut helppoa, jos kohta oltiinkin omavaraisia. Oli pakko olla tai kuoliin nälkään, viluun ja sairauksiin.

Nykyään päivä ei pääty sisällä, kun laittaa valot päälle. Lämpöä ja viilennystä tulee asuntoon niin kesällä kuin talvella. Vesi tulee putkista ja jätökset menevät viemäristä. Ravinto säilyy jää-, viileä- tai pakastekaapissa. Tällä helppoudella olemme irti vuorokauden tai vuoden ajoista. Vain luonto tai sähkökatkokset enää muistuttavat meitä, että elämme helppoa elämää verrattuna esi-isimme.

Suomessa yhä useamman elämän tarkoitus on maksaa oma asunto ja auto. Velan saaminen on helppoa ja asuntojen velka-ajat pitenevät hurjasti, jopa 60 vuoteen. Auton maksaminen kestää vähemmän aikaa, ellei sitten vaihda aina uudempaan ja ole velassa koko ajan. Kulutusluottoja saa myös helposti ja pikavippejä.

On helppoa elää velaksi. Vasta työpaikan menetyks, ero kumppanimaksajasta, sairaus tai joku

muu epäonni saattaa romuttaa omistamisen helppouden. Luopuminen, sopeutuminen muutokseen tai epäonnistuminen ei ole helppoa. Ehkä tuolloin saattaa käväistä mielessä, voiko velaksi eläminen ylipäättään olla normi, toivottava yleinen sääntö ihmiskunnalle rajallisella maapallolla.

Mutta päivittäisen ravinnon suuhun saaminen on helppoa. Jos osaa, niin voi tehdä raaka-aineista hyvää ja edullista ruokaa. Jos haluaa säästää aikaa, niin ostaa puolivalmiita aineksia marketista ja laittaa vaikka mikroon, jos oikein kiire on. Tai jos haluaa vielä helpompaa, niin menee valmiiseen pöytään ruokalaan tai ravintolaan. Jos ei viitsi edes lähteä kotoaan, niin soittaa pikaruokaa ovelle.

Kun lapset oppivat valmiiseen pöytään päiväkodissa, koulussa, kotona ja ehkä ensimmäisessä työpaikassaan, niin ei ole ihme jos uusavuttomuutta esiintyy. Mallioppiminen on helpoin tapa oppia. Tapoja ei ole helppo muuttaa ja asenteita vielä vaikeampaa.

Kuva: Manketta Ollikainen

“Toverillista” helppoa yhteiselo
Helsingin Kalliossa

”Pitkällä tähtäimellä ihmiselle on helpompaa elää vakaumuksensa mukaan kuin tukea järjestelmää, jonka perusteet ovat perusteettoman uskon varassa”

Työelämään pääsy ei ole vielä helpottunut, koska nuorisosta viidennes on vielä vailla palkkatyötä. Ensimmäiset työt ovat lisääntyvästi päätöitä, joilla ei elä. Sama on ammatin- tai työpai-kanvaihtojen yhteydessä muillakin yleisemmin.

Tukiverkosto takaa, ettei nälkään enää kuole, muttei tavallisen työttömän elämää helpoksi voi kuvitella. Vastentahtoinen toimettomuus ei ole hyvästä. Nykyään myös joka viides nuori sairastaa diagnosoitua masennusta, jossa koetaan tarkoituksettomuutta, syyllisyyttä ja voimattomuutta. Tällaisesta kuopasta helppoon elämään on matkaa.

Työt ovat muuttuneet. Apulaitteet, automaattit ja robotitkin ovat helpottaneet työtä. Toisaalta fyysisen kuormituksen väheneminen on aiheuttanut henkisten paineiden kasvua. Känny- ja internetmaailman alituinen tavoitettavuus ei suo keskittymiselle ja pitkäjänteisyydelle sijaa ja pätkii niin työtä kuin muutakin elämää. Tämä pätee yhtälailla toisto- ja rutiinitöihin kuten vaativaampiinkin päätöksiä edellyttäviin töihin. Ihminen kyllästyy tai uupuu helpommin.

On tuki helpompaa pyytää ja saada apua, kun ylikuormitus on julkinen ja hyväksytyt puheenaihe. Laumaeläimenä ja joukkosieluna on helpompi tulla ulos ongelmiseen kun muutkin niin tekevät. Joidenkuiden on kuitenkin ollut oltava pioneereina, ensimmäisinä, jotta muut ovat voineet tulla perässä. Erilaisena, vaikka sitten työuupuneena, ei ole yksin helppo olla.

Jos asuminen, liikkuminen, arjen toimet ja tarpeiden tyydytys eli todellisuudessa eläminen on helpottunut, niin on sitten helpottunut irtaantumisenkin.

Sirkushuveja on tarjolla. Ja viinaa sekä huumeita. Jos velkaisena olemisen on hyväksytyä, niin muita addiktioita ei pidetä yleisesti hyvänä. Samoin on helpon rahan hankinta rikollisesti.

Tosin varakkaiden osalta talousrikoksia ei ole kovin helppo saada tuomiolle asti. Mutta rikkailla on tunnetusti helpompaa kaikki mitä rahalla saa. Ja vaikka rikkaat ovat vähemmistö, niin heidänkin on helpompaa näyttää nykyään vaurautaan. Ja tavisten on helppoa kadehtia ja toivoa lottokuponki kätösessä, että ehkä minäkin vielä joskus. Useimmille kyllä riittää vain televisiosta katseleminen, ihailu ja vuotuinen lomamatka valmi-

siin pöytiin, jolloin voi kokea elävänsä kuin rikkaat.

Kun yhteiskunta toimii 24 tuntia vuorokaudessa, kun yöllä tai päivällä, kesällä tai talvella ei ole väliä, on helppo menettää kosketus luonnollisiin rytmeihin. Jos on vaikka menettänyt nukkumisrytmiä, niin helppo ratkaisu on ottaa nukahtamispilleri, mutta jonkun ajan kuluttua saattaa joutua aamusella ottamaan virkistyspillerin että heräisi. Pillerikulttuuri saattaa johtaa helposti pillerikierteeseen.

Toinen nykyelämän helppoutta kuvaava ilmaus on napin painallus -kulttuuri. Laskepa huviksesi kuinka montaa nappulaa, katkaisijaa tai muuta nappia olet eilen painanut. Yllättävä tulos! Pelkästään tämä juttu on parikymmentä tuhatta näppäimen painallusta korjauksineen.

Jokaisen helpon napin painalluksen takana on eriasteisia monimutkaisia järjestelmiä, joista käyttäjä ei tosiasiallisesti tiedä paljoakaan. Onhan sitten vielä erikseen ydinasevaltojen johtajilla salkut, missä on sellainen nappi, jota ei soisi koskaan painettavan.

Teuvonneuvo

Onneksi kirkosta eroaminen on nykyään helppoa internetissä ja yhä useampi huomaa, että kirkollisvero- jen maksaminen on turhaa. Uskonnottomana olemisenkin on helpompaa, kun kirkon tarjoamille palveluille on siviilivaihtoehdot syntymästä hautaan.

Kun kansalaiset eivät tosiasiallisesti usko kirkon oppeihin, niin pitkällä tähtäimellä ihmiselle on helpompaa elää vakaumuksensa mukaan kuin tukea järjestelmää, jonka perusteet ovat perusteettoman uskon varassa. Ei muuten kirkolla olisi jäseniä paljoakaan, jos liittyminen ei olisi helppoa eli automaattista äidin mukaan.

Enemmistöstä vähemmistöön siirtyminen ei ole yleensä helppoa, vaikka tekninen kirkosta eroaminen helppoa olisikin. Mutta kun päätös on tehty niin tuntuu helpommalta. Niin kuin aina tuntuu helpommalta, kun on saanut asiat ratkaistua tai selvitettyä. Helppoa elämää emme me vapaa-ajattelijat lupaa kirkosta eronneillekaan, mutta apua saa helposti uskonnottomien oikeuksista, jos vain kysyy. Yhteyshetimit löytyvät helposti!

teutori

Sisällissota, kirkko ja punaiset

Arkkipiispa Jukka Paarma ilmoitti äskettäin, että kirkko aikoo selvittää suhteensa sisällissodan aikaisiin tapahtumiin ja punaisten kohteluun sodan aikana. Se on alkanut myös siunata jälkikäteen sisällissodassa tapettuja punaisia, joita kirkko ei tuolloin hyväksynyt ”siunattuun maahan”.

Tampereella ilmestynyt *Aamulehti* uutisoi 22. tammiukuuta näyttävästi Kangasalan kirkossa toimittua siunaustilaisuutta, jossa piispa **Juha Pihkala** siunasi vuoden 1918 kansalaissodassa punaisten puolella kuolleet ja Kangasalan joukkohautaan haudatut vainajat. Seuraavan päivän pääkirjoituksessaan lehti kiitteli, että ”nyt 90 vuotta myöhemmin nähtiin hieno kädenojennus, kun Kangasalan kirkossa siunattiin sodassa kuolleita punaisia, jotka oli haudattu ilman seremonioita joukkohautaan”.

Aamulehden uutista Tampereen vapaa-ajattelijoiden *Pakanasanomissa* (1/2007) referoinut **Teuvo Kantola** muistuttaa, että kaikki kaatuneiden omaiset eivät ole olleet ilahuneita kirkon omavaltaisista oteista.

– Siunaamisella loukattiin nyt häikäilemättä monen punaisen vainajan vakaumusta, sillä kaikki heistä eivät suinkaan olleet kristinuskon kannattajia. Päinvastoin, uskonottomina he taistelivat uskonnonvapauden puolesta ja myös uskonottomuuden puolesta. Silloinhan suomalaisten ateistienkin piti kuulua kirkkoon. Näille ihmisille kristillinen siunatuksi tuleminen olisi ollut kauhistus, Kantola kirjoittaa.

Sosiaalidemokraattinen puolue päätti jo vuonna 1903 Forssassa pitämässään puoluekokouksessa asettaa tavoitteekseen kirkon erottamisen valtiosta ja uskonnon julistamisen yksityisasiaksi. Puolue halusi

Kansalaissodassa tapettuja tai kaatuneita vainajia ei kirkko halunnut siunattuun maahan.

Voitaisiinko nyt uskonottomien hautausmailla kenties pystyttää muistolaatta tai muistokivi niiden punaisten kunnioittamiseksi, jotka eivät todennäköisesti olisi halunneet jälkikäteen kirkollista siunaustat?

Kuva Karkkilan vapaa-ajattelijoiden hautausmaalta.

myös poistaa uskonnollisilta järjestöiltä etuoikeudet ja kouluista uskonnonopetus. Kirkollisten hautausmaiden sijaan vaadittiin maksutonta kunnallista hautausta.

Vaikka sosiaalidemokraatit ovat sittemmin lipsuneetkin tavoitteistaan, Kantola muistuttaa, että tuohon aikaan iso osa punaisista oli silloisia sosialidemokraatteja, ja he arvostivat puolueen tavoitteita, joihin sisältyi myös vaatimus uskonnon vapaudesta ja samalla uskonottomuuden vapaudesta.

– Nyt näin ajattelevien vainajien siunaaminen Kangasalla häpäisi heidän elämänsä katsomustaan. Siihen ei mielestäni kenenkään pitäisi syyllistyä, Kantola huomauttaa.

Yliä 1918 lähes kaikki punaiset olivat nimellisesti seurakuntien jäseniä. Mahdollisuus erota kirkosta tuli lakiin vasta vuonna 1922. Siksi Kantolan mukaan piispa Pihkalalla ei olisi edes ollut oikeutta siunata kaikkia kaatuneita punaisia.

– Piispan olisi pitänyt ottaa selville, ketkä vainajista olivat uskovaisia ja siunata vain heidät, hän sanoo.

Kuva: Erkki Hohenthal

Kenen synnit syyniin?

Kirkko otti ensiaskeleita punaisiin päin jo vuonna 1993, jolloin se järjesti Tammisaareissa sisällissodassa kuolleiden punaisten siunaustilaisuuden. Tammisaaren vankilassa säilytettiin aikanaan 8 700 punavankia.

Sittemmin näitä punaisten siunauksia on järjestetty eri puolilla maata, tuoreimpana Hamina-Vehkalahden seurakunnan järjestämä muistotilaisuus Husulan hautausmaalla 20. toukokuuta.

Työväenliikkeen suhde kirkkoon on ollut sitten vuoden 1903 Forssan kokouksen mielenkiintoinen. Kovin äänekkäästi se ei ole kuluneen sadan vuoden aikaan – varsinkaan sosiaalidemokraattinen siipi – vaatinut kirkon ja valtion eroa, tai ollut tukemassa aloitteita kunnallisista hautausmaista ja koulujen uskonnonopetuksen lakkauttamista, kuten Forssassa sovittiin.

SAK:n apulaisjohtaja **Matti Viialainen** ehdotti *Kotimaa*-lehden haastattelussa 24. huhtikuuta, että työväenliikkeen pitäisi itse asiassa pyytää omia sisällissodan aikaisia syntejään anteeksi kirkolta. Koska kirkko on jo aloittanut oman sovintotyönsä, nyt olisi myös työväenliikkeen vuoro pyytää kirkolta anteeksi vuoden 1918 tapahtumia, Viialainen perusteli.

Arkipiispa **Jukka Paarma** tietenkin ihastui Viialaisen kädenojennuksesta ja piti sitä rohkeana vetona.

– Aiemmin ei ole esitetty, että vikaa on ollut silläkin puolella, Paarma kommentoi Viialaisen lausumaa tiedotusvälineille toukokuun alussa.

Samaan hengenvetoon Paarma myös ilmoitti, että kirkko selvityttää tutkijoilla roolinsa vuoden 1918 sisällissodassa.

– On syytä selvittää, missä kohdin kirkko on menetellyt väärin ja miten se on mahdollista vielä korjata, jos on, hän totesi *UP-uutispalvelulle* 3. toukokuuta.

Paarman mukaan selvitystyö käynnistyy aihetta käsittelevällä seminaarilla ensi vuonna, jolloin tulee kuluneeksi 90 vuotta valkoisten ja punaisten välisestä sisällissodasta. Toivoa sopii, että selvitystyö ei jää pelkästään teologien kontolle, vaan mukana olisi myös tieteen periaatteille uskollisia historiantutkijoita.

Marketta Ollikainen

(Ks. myös mielipidekirjoitus *Keskustelua* palstalla, sivu 28.)

Filosofi Pertti ”Lande” Lindfors on kuollut

Filosofi ja kirjailija **Pertti ”Lande” Lindfors** kuoli torstaina 26. huhtikuuta 80-vuotiaana Kivellän sairaalassa Helsingissä. Hän oli syntynyt Oulussa 12. tammikuuta 1927.

Lindfors oli yhteiskuntatieteiden tohtori, filosofi ja dosentti, joka tunnettiin ähräkkänä tieteen ja tiedepolitiikan tukijana. Hän myös piti itseään uskonnottomana ja ateistina.

Vapaa Ajattelija haastatteli viime vuonna (VA 4/2006) Landea, joka tuolloin jo valmisteli jatko-osaa kaksiosaiseen elämäkertateokseensa. Ensimmäinen osa *Seikkailuni tieteen, viinan, naisten ja politiikan parissa* ilmestyi vuonna 2004. Toinen osa *Eurooppalaiset seikkailuni* ilmestyi aiemmin tänä vuonna – molemmat Tammen kustantamana.

Lindfors oli erikoinen ja kiistelty mutta myös kiitetty persoona, joka opiskeli, tutki ja opetti lukuisissa ulkomaisissa yliopistoissa erityisesti itäisessä Euroopassa – DDR:ssä vuosina 1958–61, Puolassa 1963–65, Neuvostoliitossa 1967–68 ja Romaniassa 1975. Lisäksi hän työskenteli Länsi-Saksassa vuosina 1985–93 viettäen pari välivuotta – vuodet 1988–89 – Helsingin yliopistossa.

Tiedemaailmassa Lindforsia arvostettiin erityisesti materialismin ja loogisen empirismin asiantuntijana, vaikka hän värikkäänä persoonana ei sopeutunutkaan kovin hyvin suomalaiseen tiedeyhteisöön. Lindfors arvosteli muun muassa **Urho Kekkonen** ja **Kustaa Vilkonan** tiedepolitiikkaa, **Thomas S. Kuhnin** paradigmatteoriaa, postmodernismia, Suomen Akatemian ”lässyhumanistista” tiedepolitiikkaa, SKP:n kulttuuripolitiikkaa ja filosofisia muotivirtauksia. Kiitosta häneltä saivat looginen empirismi, yksinkertaisuusperiaate, symmetriaperiaate, logiikka ja induktiiviset yleistyksiset.

Lindfors ei myöskään sulattanut uskontoja ja politiikan helppoheikkejä.

– Suuret uskonnot ja poliittiset suunnat ovat tieteellisen tutkimuksen, turvallisuuden ja vapauden esteenä, hän pauhasi *Vapaa Ajattelijan* haastattelussa.

M.O.

Morsiamia kuolleille Kiinassa

Tammikuussa 2007 pohjoiskiinalaisen Shaanxin provinssin poliisi pidätti **Yang Dongyanin** ja hänen neljä rikostoveriaan. Ryhmä oli erikoistunut makaaberiin liiketoimintaan. He murhasivat nuoria naisia ja myivät heidät morsiamiksi naimattomina kuolleiden miesten hengille, kertoo Rationalist International tuoreimmassa uutiskoosteessaan.

Uutisen mukaan usko kuolemanjälkeiseen elämään on yleistä Kiinassa. Elossa olevien tehtävänä on huolehtia esivanhempiansa ja kuolleiden sukulaisten henkien tarpeista ja toiveista tuonpuoleisessa. Hautajaisissa poltetaan tekorahaa ja paperimalleja talosta tai autosta tai muusta mitä vainaja saattaa tarvita.

Kun nuori mies kuolee ennen avioitumista ja hänen perheensä haluaa hänen nauttivan vaimon seurasta tuonpuoleisessa, perhe etsii sopivan kuolleen morsiamen ja hautaa hänet miehen kanssa suoritettuaan uskonnollisen avioliittorituaalin haamuparille. Tällä mighun-tavalla on yli 2500 vuoden perinteet.

Tapa on nykyisin lailla kielletty Kiinassa, mutta se on yhä yleinen kouluttamattomien ja taikaukkoisten kyläläisten keskuudessa. Välittäjät solmivat salaisia sopimuksia naimattomien nuorten mies-

ten ja naimattomien nuorten naisten perheiden välillä. Ruumiin myyminen mighuniin tekee työstä naimisissa olevan naisen ja nostaa hänen sosiaalista arvoasemaansa. Raha otetaan korvauksena myötäjaisistä, jotka tytön vanhemmat menettivät tämän kuoleman takia.

Kiinan maaseudulla on yleistä myydä tyttäriä myötäjäisiä vastaan tuleville aviomiehille tai välikäsilä, jotka välittävät tytöt eteenpäin tuntuva korvausta vastaan. Jotkut tytöt myydään useita kertoja ennen kuin päätyvät naimisiin.

Yang Dongyan oli aiemmin ollut morsiankauppias. Kun hänen ostamansa vammaisen tyttö ei mennyt hyvin kaupaksi, hän tappoi tytön ja möi tämän hyvällä voitolla mighuniin.

– Se oli nopea tapa tehdä rahaa, hän kommentoi pidätetyksi tultuaan.

Joillain alueilla kauniin ja hyväkuntoisen kuolleen morsiamen hinta voi olla nelinkertainen elävään verrattuna, eivätkä vammaisuus tai mielenterveysongelmat haittaa mitään.

(Lähde: Rationalist International, suomenkielinen uutiskooste 164/8.5.2007, käänös Timo O. Karjalainen) □

Kirkossa vaikka väkisin

Tuhannet espanjalaiset haluavat erota katolisesta kirkosta, mutta kirkko ei halua päästää heitä menemään. Madridissa ja Valenciassa piispat taistelevat oikeudessa estääkseen joukkoeron.

Rationalist International kertoo tuoreimmassa uutiskirjeessään tapauksesta, jossa 47 entistä katolilaista yritti saada poistetuksi nimensä kirkon kasterekisteristä, mutta kirkko kieltäytyi tästä.

Eroajat veivät asian Espanjan kansallisten tietosuojaviranomaisten käsittelyyn, jotka katsoivat, että kirkon kasterekisterissä olevat nimet on henkilökohtaista tietoa, joka lain mukaan pitää poistaa vaadittaessa. Myös Espanjan korkein oikeus oli asiasta samaa mieltä ja se käski kirkon poistamaan nimet rekisteristään.

Mutta kirkkopa ei totellutkaan. Se nosti asiasta oikeusjutun vedoten siihen, että kasterekisterit ovat historiallisia dokumentteja, joita ei voi muuttaa.

Katolinen kirkko on menettämässä asemiaan Espanjassa. Virallisesti 82 prosenttia kansalaisista on katolisia, mutta tutkimusten mukaan vain 48 prosenttia tosiasiallisesti harjoittaa uskontoa. Hallituksen äskettäin teettämän kyselytutkimuksen mukaan 75 prosenttia väestöstä haluaisi vähentää kirkon valtaa maassa. Suuri enemmistö tukee pääministeri **Zapateron** johtaman sosialistihallituksen esittämää kansanäänestystä, joka avaa tietä kansantalututkimukselle, nopeammille ja helpommille avioeroille, saman sukupuolen avioliitoille ja homoseksuaalien adoptio-oikeudelle.

(Lähde: Rationalist International, suomenkielinen uutiskooste 164/8.5.2007, käänös Joni Pelkonen) □

Vasemmistonuoret ehdottavat kouluihin kaikille yhteistä katsomusainetta

Vasemmistoliiton nuorisojärjestön, Vasemmistonuoret ry:n mielestä kouluissa pitäisi poistaa tunnustuksellinen uskonnonopetus ja korvata se kaikille yhteisellä katsomusaineella.

– Tunnustuksellisen uskonnonopetuksen järjestäminen ei kuulu kouluille, vaan uskonnosta vastaavalle instituutiolle eli kirkolle. Kukin uskonnollinen yhteisö huolehtikoon itse jäsentensä uskonnollisesta kasvatuksesta, järjestö toteaa uudessa poliittisessa ohjelmassaan, jonka se hyväksyi 18. – 20. toukokuuta pitämässään liittokokouksessa. Vastaavan esityksen tekivät pari vuotta sitten silloiset Vihreän liiton kansanedustajat **Irina Krohn** ja **Rosa Meriläinen** kirkon ja valtion eroa koskevassa lakialoitteessaan.

Ehdotukset kaikille yhteisestä uskontotiedosta eivät ole saaneet pelkkiä kehuja uskonnottomien ja vähemmistöuskontojen piiristä. Kriitikoiden mu-

kaan yhteinen uskontotieto tulisi olemaan Ruotsin tapaan meilläkin lähinnä entistä evankelisluterilaista uskontoa, josta enää eivät saisi vapautusta tähän kirkkoon kuulumattomat.

Vasemmistonuoret ottavat kantaa myös maahanmuuttoon. Se toteaa, että maahanmuuttajilla on oikeus haluamiensa kulttuurien harjoittamiseen.

– Suomessa asuvien tulee kuitenkin toimia Suomen lain puitteissa, eikä ihmisoikeuksia rikkovia kulttuurisidonnaisia tapoja, esimerkiksi tyttöjen ympärileikkauksia, tule hyväksyä, vasemmistonuoret painottavat ohjelmassaan.

Vasemmistonuoret näyttävät tuomitsevan kylläkin tyttöjen ympärileikkaukset, mutta poikien ympärileikkauksiin ainakaan omassa ohjelmassaan he eivät ota kantaa. □

Suvilaulu ei saa kannatusta kouluissa

Helsingin Vapaa-ajattelijat lähetti lukukauden lopulla Helsingin peruskoulujen ja lukioiden lehtoreille sekä Helsingin kaupungin opetusvirastolle ehdotuksen koulujen Kevätjuhlassa laulettun Suvivirren korvaamisesta sanoittaja **Miioskarin** virrestä muokkaamalla Suvilaululla. Kuten arvata saattoi useimmissa kouluissa ehdotus herätti lähinnä närkästystä.

– Yhdistyksen saamat vastaukset rehtoreilta ovat osittain jopa masentavia. Eivätkö koulujen rehtorit edes välitä tai halua, että kaikki lapset voisivat osallistua yhdenvertaisesti koulutyöhön, jonka yksi osa on kevätjuhla, puheenjohtaja **Juha Kukkonen** pohtii kesäkuussa ilmestyvässä *Järjen Ääni* -lehdessä.

Masentavinta Kukkonen mukaan rehtorien vastauksissa oli se, että suvivirttä pidettiin niin itseltään selvänä kevätjuhlan osana, ettei siitä välitet-

ty edes keskustella.

– Yksikään rehtori ei edes kommentoinut heille näytettyä neutraalia Suvilaulua. Rehtorit eivät ilmeisesti haluaakaan pohtia kysymystä, sillä Suvilaulun sanat ovat ylivertaiset suvivirreen nähden, hän sanoo.

Kukkonen mukaan rehtorien vastauksista kävi ilmi, että joissain helsinkiläiskouluissa suvivirren esittämisestä koulujen kevätjuhlassa oli luovuttu. Ei kuitenkaan tiedetä, kuinka yleistä tämä on.

– Voi olla, että monetkin rehtorit olisivat katsomuksellisesti neutraalin kevätjuhlan kannalla, mutta sellaiset eivät vain vastanneet yhdistyksen kyselyyn, Kukkonen toteaa.

Miioskarin sanoittaman Suvilaulun teksti julkaistiin edellisessä *Vapaa Ajattelija* -lehdessä (VA 2/2007). □

Kuumien kivien väistelyä

Ensimmäisen kerran muistan kuulleen jumalasta, kun olin viisi- tai kuusivuotias. Tästä tärkeästä asiasta minulle kertoivat naapurien lapset. Olin saanut isotädiltäni piparminttukaramellitankoja, kun täti oli käynyt meillä kylässä. Naapurin lapset **Markku** ja **Sisko** pyysivät minulta karkkia, ja valehtelin, ettei minulla ole enää. Äitini oli kieltänyt antamasta vieraille karamelleja, kun varsinkin Markun kotona karamellit olivat jotain pahaa ja turhaa.

Jäin kavereilleni kiinni valehtelusta, ja tuolloin Sisko varoitti minua sanomalla, että jumala heittää kuumia kiviä sellaisten lasten päälle, jotka valehtelevat. Kysyin, että kuka se jumala on, ja kuulin että se on taivaan isä, joka näkee kaiken. Ryhdyin siis katselemaan taivaalle ja väistelemään kuumia kiviä.

Kerroin kotona asiasta, ja taisi se äiti jotain siitä taivaan isästä minulle kertoa ja lohdutti, ettei sellaisia kiviä tarvitse pelätä. Samana kesänä kuulin samoilta naapurien lapsilta muutaman muunkin kerran tuosta kauheudesta.

Olinpa sitten isoäitini kanssa hänen äitinsä haudalla Keikyän hautausmaalla samana kesänä. Oli kuuma kesäpäivä, ja olin hautausmaalle päästessämme väsynyt pitkästä kävelystä. Isoäiti käski minun istua maahan siksi aikaa, kun hän haki kastelukannun. Istahdin naapurihaudalla olevan mustan maassa makaavan hautapaaden päälle. Nousin salamana ylös pyllyni polttaneena. Pillahdin itkuun ja kysyin isoäidiltäni ihmetellen, että onko tuon kiven alla joku tuhma lapsi, kun jumala on kuumien kiven maahan heittänyt. En tainnut saada vastausta, sen verran järkyttynyt oli isoäitini asiasta. Isoäitini oli eronnut kirkosta 40-luvulla ja ensimmäinen tuntemani ateisti. Hän jaksoi kertoa tuota tarinaa kuolemaansa saakka.

Taisinpa kuitenkin ainakin kansakoulun toiselle luokalle asti katsella aina pahaa tehtyäni taivaalle ja odottaa niitä kuumia kiviä. Toisella luokalla tutustuin sitten tuohon jumalaan paremmin ja opin, että häneltä voi odottaa paljon muutakin pahaa kuin kuumat kivet. Jumala tapatutti esikoispojat (minun isoveljeni, perheemme esikoispoika oli kuollut vain kahden kuukauden ikäisenä – osuma siis); hän lan-

getti kaikenlaisia vitsauksia ihmisten kiusaksi, tappoi oman poikansa ja niin edelleen. Niin se käy!

Koulussa opeteltiin myös virsiä. En oikein osaa laulaa, mutta kuumia kiviä peläten opettelin kuitenkin pari virttä. Tuskin hengittäen veisasin: Ystävä sä lapsien, katso minuun pienehen – mutta älä osu; tai kauhistuneena: Mä silmät luon ylös taivaaseen – ja kiviäsi väistelen.

Uskonossa minulla oli ainakin koko keskikoulun kiitettävä arvostana, mahtoiko lukuhaluihin vaikuttaa edelleen vanhat kuumakivimuistot. Kirkosta kuitenkin erosin ilman noita pelkoja, olinhan jo ennen rippikoulua lakannut uskomasta mihinkään jumaliin. Jos olisin edes yhden osuman saanut, asia voisi olla toisin. Niin kiltti en ole koskaan ollut, etten yhtään osumaa olisi ansainnut. Ja niitä piparminttukaramellikoppaan en ole vuosiin enää syönyt.

Ester

Kankeutta ennen kuolemaa

Kun kuolen, raukenen tyhjiin. Kuoleman hetkellä persoonani, mieleni, minäni lakkaa olemasta. Sitten ruumiini hajoaa molekyyleiksi ja atomeiksi, jotka siirtyvät biosfääriin kierrätykseen – siis eivät ”tyhjiin”.

Kuoltuani en nuku ikuista unta. Ei ole tuota yksikön ensimmäistä persoonaa, subjektia. Ei ole nukumista eikä unta, koska ei ole sitä oliota, joka nukkuisi tai olisi unessa. Ei ole myöskään esimerkiksi pimeyttä, hiljaisuutta tai rauhaa, sillä ei ole minää, joka mitenkään kokisi tai mieltäisi noita tiloja tai olemisen tapoja. Ikuista tuo ei-oleminen tai olemattomuus on vain sikäli kuin ruumiistani jälkeenjäävät molekyylit jatkavat menoamistaan.

”Olla kuolleena” on virheellinen, ikään kuin aktiivinen ja subjektin sisältävä ilmaus. Kuoltuani ”minä” en kerta kaikkiaan ”ole” yhtään mitenkään, en ”ole” edes kuolleena. Kuollut olen toisille ihmisille, en itselleni. Heidän muistoissaan ”minä elän” sukupolven tai parin ajan.

Yllä olevassa ”fakta hommassa” puhuu yksi minun useasta minästäni, jokseenkin rationaalinen ykkösminä.

Kuoleminen on tapahtuma tai prosessi, joka johtaa kuolemaan. Sitä minä pelkään, sekä rationaalisesti että irrationalisesti.

Itse kuoleman pelko sekä siihen liittyvä kosminen perikauhu ja eksistentiaalinen kammo ovat tuttuja minullekin. Hyvin bodattu egoni kavahtaa rajusti raukenemistaan tyhjiin, esimerkiksi yön hiljaisena hetkenä, jolloin rationaalinen ja kontrolloiva minä on jo käymässä uniseksi eikä enää jaksa vahtia toista, irrationalisempaa ja elävämpää minääni. Ajattelen, että näin psyyke, mieli tai minä on rakentunut – ei käsittämään eikä hyväksymään omaa kuolemaansa, vaan elämään, elämöimään ja elostelevaan.

Tämä sinnikäs kakkosminä on taipuvainen uskomaan, että se elää kuoleman jälkeenkin, esimerkiksi materiattomana sieluna. Kakkosminä saattaa mennä tai tulla ”uskoon”, jolloin se psyykkiseltä asemaltaan usein nousee ykköseksi ohi järkevämmin minän. Ja kun järki kerran ohitetaan ja ”ylitetaan”, uskonnollisten oppien muutkin kappaleet saattavat tulla nielaistuksi kovasti pureksimatta ja integroiduiksi elimelliseksi ja elämykselliseksi osaksi tätä minää.

On minulla vielä ainakin yksi minä: se joka suhtautuu lopulliseen, kertakaikkiseen ja ikuiseen kuolemaansa myönteisesti.

Tätä elähtänyttä kolmosminää elämä kolottaa ja maailma uuvuttaa. Elämänväsymys on syrjäyttämässä elämänjanoa. Raukeneminen tyhjiin on tulossa oleva helpotus, vapautus ja armahdus harhailusta, resuamisesta ja ahdistuneesta roikkumisesta elämän syrjässä kiinni, armonlaukaus. Kolmosminälle jouluvirren sanat ”miespolvet vaipuvat unholaan” on kaunis lohtu ja lupaus: minä todellakin saan kuolla.

Aaro Hellaakosken sanoi: ”Oi elämä, ei mitään turhempaa, ei kipeämpää, ei kauniimpaa. / Oi kuolema, ei mitään lempeämpää.”

Kuolevainen kolmosminäni tuo mieleen idän kaukaisen viisauden. Buddhalaisuudessa nirvana tai ”valaistuminen” tarkoittaa muun muassa minättömyyttä. Vastakohta yltiöläntiseen egokeskeisyyteen ja minäfundamentalismiin on selvä: kun kristinopissa minää pönkitetään jopa hampaat irvessä, suuressa idässä vapautus ja pelastus nähdään minän kadottamisessa, siinä että väärä idea itsestä saadaan väistymään. Lännen täyttymysuskon tilalla on idän tyhjentymisajatus. Vastaavasti suhde kuolemaan on erilaista. Minättömyyttä tavoittelevan liepee helpompi kuolla kuin minään tarrautuvan.

Lopulta vielä jokin minä äimistelee noita toisia minäntapaisia ja ihmisen moniminäisyyttä sekä kirjoittelee tällaista pöytäkirjaa kuoleman ruumiinavauksesta.

Minät saattavat vieraantua toisistaan. Uskovainen minä voi tuntea järkevän minän vieraaksi ja kieltää sen, tai päinvastoin. Kuolemalle avoin minä ei ehkä reilusti sinuttele – tai ”minuttele” – kuoleman kieltävää minää. Näin vieraannun osasta itseäni, osasta elämää, ja kuolemastakin. En elä ehjää elämää – enkä täyttä kuolemaa.

Toivoni on kuin **Aleksis Kivellä**: ”En taivasta / Mä tahdo, en yötä Gehennan (&) Kaik’ äänetön tyhjyys olkoon.”

Kauko Tuovinen

Oikaisu

Viime *Vapaa Ajattelija* -lehdessä (2/2007) oli Turun vapaa-ajattelijoiden järjestämästä **Minna Canth** -tilaisuudesta kertovassa jutussa mainitun tutkijan nimi kirjoitettu kolmella eri tavalla. Tutkijan oikea nimi on **Heidi Grönstrand**.

Keskustelua

Uskonottomien liittoon

Ari Hietasen kirjoitus uskonottomien edunvalvonnan ja ateismiin kääntymisen ristiriidasta viime *Vapaa Ajattelija* -lehdessä (VA 2/2007) sisälsi paljon pohdinnan arvoista. Olen tunnistanut saman epämurkavuuden tunteen kuin Ari Hietanen, vaikka olenkin ollut liiton uskollinen jäsen pari vuosikymmentä. Syynä on ollut kyllästyminen ateismiin missiona, eräänlaisena käännteisenä lähetysaarnaimisena. Olen muuttanut ateistista uskonottomaksi skeptikoksi, koska en ole kiinnostunut lähetystyön tekemisestä enkä uskonnoista myöskään kulttuurisena tai sosiologisena ilmiönä. Olen tullut siihen tulokseen, että ateismi on uskonnonvastaisena ideologiana kuitenkin kahlehdittu näkemystapa, ei varsinaista vapaata ajattelua.

Edustan sitä joukkoa, joka mielellään vaihtaisi perinteisen nimen vaikkapa Uskonottomien liitoksi. Suomen kaltaisessa valtionkirkkoysteiskunnassa tarvitaan edunvalvontaa, koska emme ole tosiasiasa tasa-arvoisia. Uskonottomien liitto saisi valvoa minunkin etujani sellaisissa kysymyksissä, joissa tasa-arvoisuus ei toteudu.

En silti halua kieltää aktiiviateistien työskarkaa. Kellä intoa riittää vastustaa uskontoja ja jumaluskokoa, hänelle riittää tekemistä yllin kyllin. Uskonottomien liitto voisi ongelmitta tukea ateistista missiota siinä missä muitakin pyrkimyksiä uskonnoista vapaan alueen laajentamiseksi. En osaa sanoa, kaipaivatko kaikkein militantteimmat ateistit omaa järjestöä. Pyrkimys tehdä uskovasta ateisti on sen verran haastava, ettei ”pelkkä” uskonottomuus

ehkä riittäisi.

Arvaan, että moni liiton ihminen kokee edellä kirjoittamani rintamakarkuruutena tai jopa ideologisena takinkääntönä. Itse näen tässä vain loogisen askeleen tiellä kohti uskontojen vaivoista vapaata ihmiskuntaa. Rohkenen väittää, ettei uskonnoista luopuminen johdu niinkään ateistisesta käännetytyöstä vaan ihmisten oman ajattelun kehittymisestä. Esimerkiksi kirkostaeroaminen sisältää taatusti monenlaisia prosesseja, joita ei pidä pelkistää ja latistaa ”taas lisää ateisteja” -ajatteluksi. Moni eroaa kirkostaan pettyneenä sen hengelliseen sisältöön, ei luopuakseen uskonnoista. Toisilla kyse on vain rahasta, kirkollisveron maksaminen ei enää innosta.

Ajattelen toiveikkaana, että Uskonottomien liitto voisi koota piiriinsä myös sellaisia ihmisiä, joita ateismi sinänsä ei kiehdota, mutta jotka eivät muista syistä halua olla tekemisissä minkään uskonnon kanssa. Voisin muotoilla asian myös siten, että Uskonottomien liitossa olisi tilaa myös tapakristityille, jotka pyrkivät eroon huonosta tavastaan. Tällainen ihminen saattaa ajatella, että ateistiksi hän ei rupea, vaikka kristinuskosta luopuisikin. Maallisesti orientoitunut ”tavis” onkin luultavasti paljon yleisempi persoonallisuus kuin fundamentalistiuskovainen tai missioateisti.

Lyhyesti: minusta Vapaa-ajattelijoiden liitosta kannattaisi kehittää järjestö, johon myös Ari Hietasen kaltaiset ihmiset voisivat liittyä.

Heikki Poroila

Tehdäänkö jälleen väkivaltaa?

Kirkko on menettänyt viime vuonna noin 40 000 veronmaksajaa. Nyt sitten yritetään paikata imagoa siunaamalla punaisten hautapaikkoja eri puolilla maata. Vietetään mukamas ”sovinnon juhlaa”. Hyvähän niitä on nyt viettää, kun vainajat eivät voi esittää mielipidettään millään lailla.

Itse tunsin ainakin yhden Tammisaareissa kituneen miehen, joka ei halunnut olla missään tekemisissä pappien ja kirkon kanssa. Varmaan näissä pappien teloittamisissa vainajissakin oli paljon sellaisia.

Olen kuullut väitettävän, että ei pappi vetänyt lii-

paisimesta, seisoi vain paikalla varmistamassa, jotta punaiset varmasti kuolivat. Tuntuu irvokkaalta, että nyt sitten vietetään ”sovinnon juhlaa”.

Ainakin **Juha Pihkala**, **Erik Vikström**, **Yrjö Sariola**, **Wille Riekkinen** ja **Voitto Huotari** ovat nyt tulleet synnintuntoon kollegoidensa puolesta. Mutta se on valitettavasti liian myöhään. Kirkon väkivalta paljastuu armotta, eivät siinä mitkään sovinnon eleet enää auta.

Kalevi Ruuskanen

Kemin Vapaa-ajattelijat juhlivat 70-vuotistaivalta

Kemin Vapaa-ajattelijat valmistelevat oman yhdistyksensä 70-vuotisjuhlaa. Juhlaa varten valittu työryhmä on kokoontunut ideoimaan ja valmistelemaan juhlatapahtumaa. Suunnitteilla on Kemin kirjastoon pöytäesittely vapaa-ajatusta sekä ateismia käsittelevää kirjallisuutta.

Itse juhla pidetään **26.8.2007 alkaen klo 16.00** Kemin Leipätehtaan juhlasalissa. Avaussanat esittää **Paula Määttä**.

Juhla sisältää musiikkia ja laulua. Yhdistyksen

historiakatsauksen pitää puheenjohtaja **Pertti Periniva**. Juhlassa huomioidaan myös pitkään vapaa-ajatustoiminnassa mukana olleita.

Juhlapuheen pitäjäksi on kutsuttu Liiton varapuheenjohtaja **Eino Huotari**.

Lopuksi juodaan kahvit.

Juhlaan kutsutaan mukaan Rovaniemen ja Luoteis-Lapin vapaa-ajatteliijoita.

Tervetuloa

Kemin Vapaa-ajattelijat ry.

Vapaa-ajattelijain liitto ry:n 70-vuotisjuhlavuoden merkeissä

Sananvapaus ja jumalanpilkkä Muhammed-pilakuvista Jeesus- pilakuviin

Yleisötilaisuus su **10.6.2007 alkaen klo 13.30**

Paikka: Domus Academica, Benita-sali

Leppäsuonkatu 9 B, Helsinki

Järjestäjä: Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry

Klo 13.30 yhdistyksen vpj. **Janne Vainio** johdattaa aiheeseen valottamalla jumalanpilkan taustaa länsimaisessa sekulaarissa valistusperinteessä

Klo 14.00 paneelikeskustelu, vieraina:

- päätoimittaja **Isra Lehtinen** (An-Nur-lehti, Suomen Islamilainen Yhdyskunta)
- teologi **Heidi Rautionmaa** (uskontojenvälinen dialogiliike)
- valtiotieteen tutkija **Iivi Masso** (Helsingin yliopisto, käytännöllisen filosofian laitos)
- ihmisoikeusaktivisti **Sampo Syreeni** (Helsingin Vapaa-ajattelijat)

Vapaa pääsy. Tervetuloa!

Lisätiedot: 050-3656808

Vapaa-ajattelijain liitto ry - Fritänkarnas förbund rf

Puheenjohtaja
Robert Brotherus
(045) 114 5602
robert@iki.fi

Varapuheenjohtaja
Eino Huotari
(044) 081 6543
eino.huotari@kolumbus.fi

Pääsihteeri
Jori Mäntysalo
(03) 265 7483
jori.mantysalo@uta.fi

Tiedottaja
Petri Karisma
(040) 748 9532
petri.karisma@orvokki.net

Toiminnanjohtaja
Paula Vasama
(09) 715 601
paula.vasama@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto
Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: (09) 715 601
faksi: (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna klo 11.00-17.00

Kotisivu
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys
Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Jäsenyhdistykset

Forssan Vapaa-ajattelijat ry
Juha Toivonen
Tölonkaari 4 A 8, 30420 FORSSA
puhelin: (044) 592 0210
fovap@hotmail.com
Tilinro: 432720-242580

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry
Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: 040 704 7258
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki>

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry
Janne Vainio
Vedenottamontie 12 E 38
00980 HELSINKI
puhelin: 050 365 6808
qsj04@yahoo.com

Joensuun seudun Vapaa-ajattelijat ry
Ari Sulopuisto
Karhantie 27, 80230 JOENSUU
email: ari.sulopuisto@pp.inet.fi
Tilinro: 478530-220795

Keski-Uudenmaan vapaa-ajattelijat ry

Veikko Laine
Kartanontie 39, 04400 JÄRVENPÄÄ
puhelin: (09) 287 236
v.laine.kiuru@kolumbus.fi
Tilinro: 157860-5428

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry
Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24
87350 KAJAANI
puhelin: (08) 637 280
aki.k.raisanen@kolumbus.fi
<http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen>
Tilinro: 800017-01763139

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry
Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8, 03600 KARKKILA
puhelin: (09) 225 5930
karkkila@vapaa-ajattelijat.fi

Kemin Vapaa-ajattelijat ry
Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5, 94700 KEMI
puhelin: (016) 232 585
<http://kemi.vapaa-ajattelijat.fi>
Tilinro: 800018-810070

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry
Marko Koivuniemi

Ainolankaari 2 A 24
40520 JYVÄSKYLÄ
puhelin: (0400) 429 540
koimark@iki.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks>

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry
Karjalantie 2-4, 48600 KOTKA
puhelin: (05) 2186047,
(040) 585 6066

vapaa.ajattelijat@kymp.net

Lahden Vapaa-ajattelijat ry
Saimaankatu 3-5 B34, 15140 LAHTI
puhelin: (03) 782 7408

Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry

Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F
54530 LUUMÄKI
olavi.korhonen@pp.inet.fi
Tilinro: 410810-2135498

Länsi-Uudenmaan ateistit ry
Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1
00750 HELSINKI
puhelin: (09) 223 3273
etkirja@dlc.fi

<http://www.dlc.fi/etkirja/lohja.htm>
Tilinro: 800021-5478381
Luoteis-Lapin Vapaa-ajattelijat ry
Reijo Raappana
Raappanantie 7
95830 VAATTOJÄRVI
puhelin: (016) 547 702
Tilinro: 131930-101491
Nokian Vapaa-ajattelijat ry
Sirkka Salonen
Hoppulankatu 5, 37120 NOKIA
nokiam@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia>
Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry
Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41, 90250 OULU
puhelin: (040) 536 0345
jsaksio@jippii.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu>
Tilinro: 800014-70106015
Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry
Heljä Pekkalin
Kuntalantie 5 A 7
45700 KUUSANKOSKI
puhelin: (040) 704 4638
helja.pekkalin@pp.inet.fi
<http://pohjois-kymi.vapaa-ajattelijat.fi/>
Tilinro: 108330-8831
Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat ry
Anssi Kontkanen

Puijonkatu 37 B 60, 70100 KUOPIO
puhelin: (0500) 629 365
pohjois-savo@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pohjois-savo>
Porvoon seudun Vapaa-ajattelijat ry
Leena Linnovaara
Kristenäsintie 2, 07410 KRÄKÖ
puhelin: (019) 544 110
Tilinro: 112450-479830
Raision Vapaa-ajattelijat ry
Kari Hanka
Nallinkatu 3 B 13, 21230 RAISIO
puhelin: 050 56180113
khanka@dnainternet.net
Tilinro: 430921-297460
Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry
Erja Sallinen
Siimeksentie 44
26740 VASARAINEN
puhelin: (0400) 255 074
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/satakunta>
Tilinro: 126930-624815
Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry
Juhani Mäkelä
Soukanjoentie 41
60200 SEINÄJOKI
puhelin: (06) 412 2553
juhani.makela@nic.fi

Tilinro: 129230-101328
Tampereen Vapaa-ajattelijat ry
Yliopistonkatu 58 B
33100 TAMPERE
puhelin: 045 1303837
yhdistys@tampere.vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.tampere.vapaa-ajattelijat.fi>
Turun Vapaa-ajattelijat ry
Tauno Lehtonen
Vesitorinatie 4 C 14, 21530 PAIMIO
puhelin: (050) 3250 891
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/>
Vaasan Vapaa-ajattelijat ry
Pentti Suksi
Kirkkopuistikko 6 C 1
65100 VAASA
pentti.suksi@netikka.fi
Vapaa-ajattelijain liiton Vuoksenlaakson yhdistys ry
Hannes Koivumäki
Ensontie 47 A 4, 55610 IMATRA
puhelin: 050 555 7793
Varkauden Vapaa-ajattelijat ry
Taisto Kaukonen
Toritorppa, Petroskoinkatu 28
78200 VARKAUS
puhelin: (017) 552 7277

Vapaa Ajattelija

63. vuosikerta

Painos 2000 kpl

Painopaikka
Uusimaa Oy

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Robert Brotherus

Toimitussihteeri

Marketta Ollikainen

Toimitus ja taitto

LavengriPress
Neljäs linja 17-19 A 26
00530 Helsinki
puh: (09) 726 1972
marketta.ollikainen@kolumbus.fi

Tilaukset ja

osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto
Neljäs linja 1
00530 Helsinki
puh: (09) 715 601
fax: (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

koko sivu 235 e
puoli sivua 135 e
1/8 sivua 50 e

Tilaushinta

22 e/vuosi
kuusi numeroa vuodessa

ISSN 0355-8703

Seuraava lehti:

Elokuussa 2007

Lehteen tulevan aineiston toivotaan olevan perillä toimituksessa 20. heinäkuuta 2007 mennessä.

Vapaa Ajattelija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

.AT03

USKONNOTTOMIA

TÄÄLTÄ IKUISUUTEEN

1937 - 2007

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITTO RY

Lähetätkää minulle lisätietoja

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden

Haluan liittyä jäseneksi

Valitse jäsenyhdistys edelliseltä sivulta

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAIKKA _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI